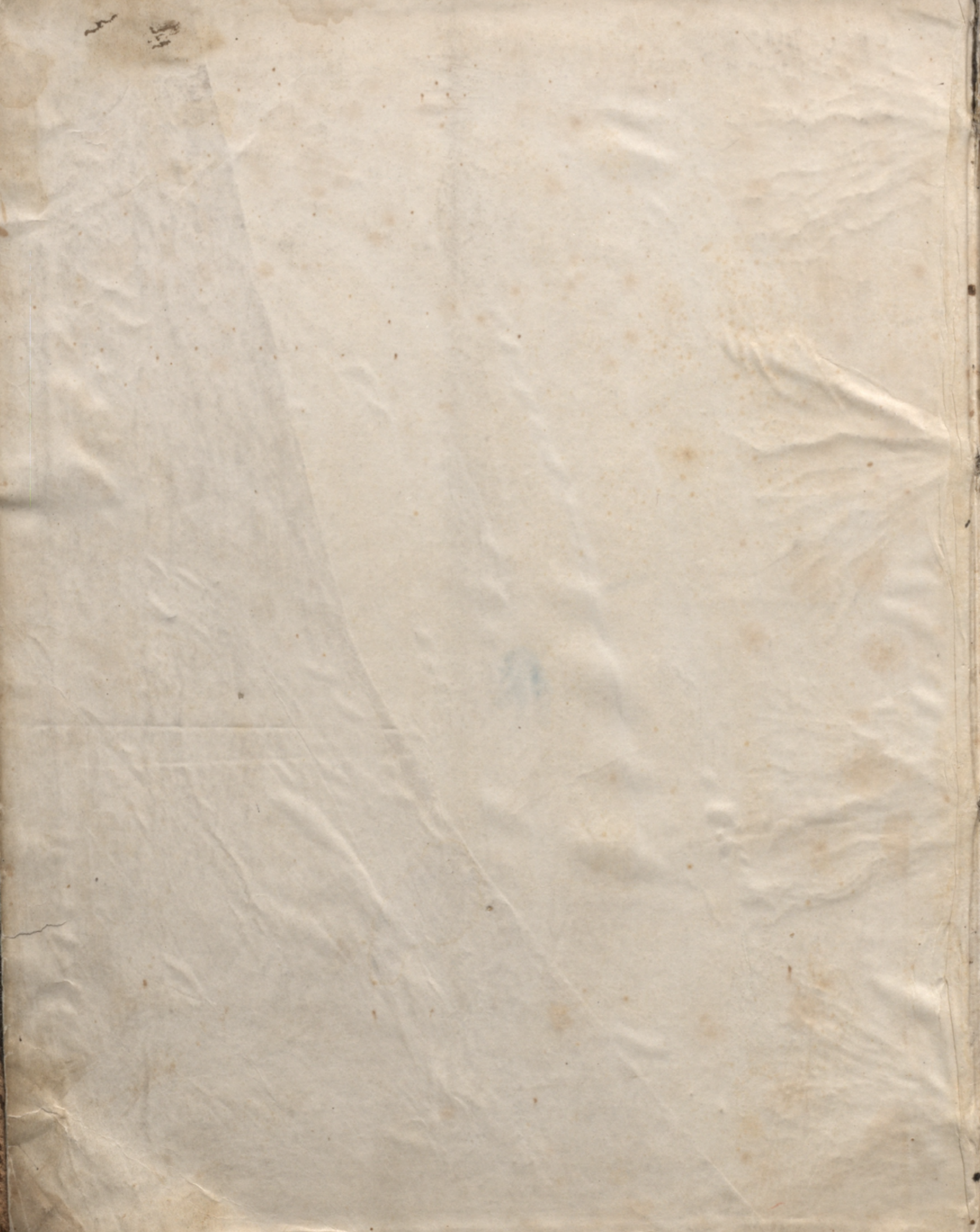




14
Mājas Viesis
1910.

11201



T A

Swijnuru Martiņa.

Mahjas Weefis.

Ilustrets nedēļas šurnals
īmatnei, literaturai, mākslai un fadsihwei.

55. gada gahjums.

Redaktors: Dr. philos. P. Sālits.

Ihpaschneeks un ijdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.



Rīgā, 1910. g.

Drufats un apahdats Ernsta Plates tipo-litografijā, burtn leetnē un
foto-litigrafijā pee Petera bāsnizas.

	834
ajchana	841
	843
	865
	918
	1037
	871
	895, 909
	881
	905
ietieļa.	929
	962
	977
fora R. Būcher.	985
	1050
	1083

1956

L. V. B.
№ _____ In. 112071 (28)



„Māhjas Weesa“ šatura rahditajs

1910. gadā.

A. Ģinatne.

I. Dabas ģinatnes un tehnika.

	lap. p.
Kometa un pasaules gaiss. Astronoma Dr. M. Vilhelma Meiera	51
Vedus juhras šafīdīšana	66
Jēsus veģetārietis	66
Gaiša kugu sistēmas daščadās valstīs	74
Par jauno kometu „1910 a.“	89
Kometu izjēščanās	90
Sem grehku pluhdu karoga	97
Swaigščnu pasaule 145, 169, 193, 217, 241, 266, 292, 314,	339
	365, 387
Kometu astes	159
No paradīses uš paradīši	199
Pirmais debēšs nowehrojums ar taščlstatu	210
Smiltis uš Marša	258
Mehņeščha juhras	258
Rošehpumainee „nahwes siari“	281
Planetu pašfotografijas	377
Par gaidamo semes fastapščanos ar Haleja kometu. Astrono- mijas profesora Dr. Swanta Arheniusa	412
Kometa Fr. Dernburga	414
Haleja kometa un pasaules gaiss	425
Wulkanu iswerdums juhrā	426
Haleja kometa	426
Brihnumi dabā	449
Behrkona negaišs	450
Kometas. G. Riežlera	462
Grojamee	474
Mēščha, lauka, dihta kustonu daščadība un daudsums	521
Wispahrejais apstāks tehnikā. Dr. E. Tiesena	559
Gaiša kugņezības attīhstība	593
Kapehž pee mums tīk slīkts laiks?	641
Jauni atradumi	642
Kometu pehtīščanas panahšumi	690
Pasaules un semes putekļi	882
Mirusčhais un dšihwais Maršs. Kurda Laščwiza	915
Waj seme greeščas? Kamila Flamarijona	961
Gaiša rekordš. A. Hildebrandta	1010
Gaiša kugņezības attīhstība	1122
Jaunas šinas par Siriju	1170
Waj uš planetem ir dšihwiba?	1201

II. Tautšaimņezība, šadšihwe, kulturas wehšture, teešības, tautas iģlihtības lihdsekti, laukšaimņezība, tirdšņezība.

	lap. p.
Biologistās parahdības. Nowikowa 2, 26, 75, 100, 122, 172, 194	219, 243, 389, 438, 487, 509
Wahrds latweeščhem. Ušfautums inflanteeščhu labā	49
Neraščhas un tautas apgahdaščhana ar pahrtikas lihdsekteem.	
E. Žermolowa	73
Kas kawē muhšu labības tirdšņezības ušfēščanu?	124
Miģas laukšaimņezības Žentralbeedribas wispahrejā semkopju šapulže 18. un 19. februari 246, 268, 294, 316, 341, 367	415, 435, 460
Rā Franzijsa ismirš	270
Sehtas eespaids uš raščhu. Dr. philos. P. Šāliščha 289, 313, 337	361, 385, 409
Latweeščhu laukšaimņeeķu šawstarpejas kreditbeedribas uepee- zeeščhamība	505
Laulības jautajums šholaiķu literatūrā	535
Štrahdņeeķu likumi un to attīhstība Wakar-Širopas walstīs. Adw. J. Baloščha . . . 556, 589, 607, 630, 655, 679, 704, 728	
Laupības sistēma. J. Nowikowa 697, 721, 747, 800, 822, 849,	940
Kugaju lobīščhana	738
Ģenešiga plawu mehšloščhana	761
Muhšu draudšes školas un progimnazijas	817
Smilščhu wihts agrai šalbaribai	833
Šehigadejā pasaules raščha	834
Zutura šwitķu audšēščhana un zutura fabrikas nodibinaščhana Kuršemē	841
Par latgaleeščhu-leiščhu dšihwi un winu tautištķo kustību	843
Mudšingščhana uš paššjawaldīščhanos. Profesora W. Keina	865
Latweeščhu laukšaimņeeķu Ģkonomištā Šabeedriba 867, 891, 918	943, 965, 988, 1012, 1037
Leiščhu tautištķā kustība, winu kultura un techništāišs šahwoķļis	871
	895, 909
Majas tautas	881
Loptopības attīhstīščhanās	905
Nowehrojumi un ismeħinajumi semkopībā. Barona Wanteiščela. cand. agr. J. Widiņa tulkots	929
Muhšu jaunatā laika školas graģh:atas	962
Par runķulu audšēščanas eenešību	977
Beigju wahrds Widsēmēs agrarjautajumā Profesora A. Wūčhera	985
Peeniguma šafars ar ķermena formam	1050
Semkopji — seħjeet Ingernu!	1083

	lap. p.
Bagatības likums. Drifona Sveta Mardena	1105
Roberts Owens (Ouwens), kooperatīvās kustības ištienais tehns	1107
	1130
Lopkopība un vinas cenaidneeks. Dr. Goldbecka	1133
Nabadzība kā gara vahjums Drifona Sveta Mardena	1158, 1180
Luzerna (Medicago satira). Semkopības profesora Dr. Antona Nowazka (Zürichē)	1181
Secweetes moralistais stahwoflis. Pehž L fon Steina	1229

III. Wehsture, geografija, antropologija.

Basaudeas paradises atrašana. Dr. Richarda Henniga	5
Seemelpola pehtišanas wehsture, vinas zehloni un zeli. Dr. L. Medinga	53, 77, 102
Grehku pluhdu stahsti	80
Pehdas no André	114
Pirija pirmāis sinojums par seemela pola zelojumu	175
Rahstohšas deenividus pola ekspedizijas. Profesora Dr. Ottona Nordenfjelda	197
Apakshuhdens laiva us seemela polu	210
Brauzeens pa nahwes juhru	234
Semes swahrstišchanas	281
Pirija domas par eskimoseem	330
Negeris pee seemelpola	354
Wiswezata mumija	354
Lahtiša kults pee ainuseem	378
Semes trihzes Baltijā	546
Wissemes un Zgaunijas peeveenosšana Kreewijai zaur Peteri Leelo	604
Noafs un grehku pluhdi	617
Seemelpols kā dšihwibas pirmawots	1033, 1057
Leelists dabas brijhums	1194
Genija stacens	1194

IV. Religija, filozofija, etika.

Par mihlestību. Andre Blonjē (Beainier)	7
Dialogs par mihlestību. Napoleona Bonapartes	30
Zilweks kā dabas un kulturās darbs. Profesora Dr. A. Gōges	222
Kas ir apgaišmiba? Zmanuela Kanta	2181
Anteta par religistēem uskateem	1050
Par muhju dšihwes postu. Lewa Tolstoja	1088
Droščs lihdselks. Lewa Tolstoja	1121
Profesors Ern's Hādels	1122
Deews. Lewa Tolstoja daschadu raskneetu šakopotas domas	1155
	1177
Grafs Witte par Tolstoju	1169
Augusts Rodens (Rodin)	1170
Melu analise. J. E. Porida	1204, 1227

V. Ahrstneeziba.

Sinatne par stuhpstu	306
Paula Ehrliha jaunais dšeedinaschanas lihdselks pret sifilisu	642
Išredse spitalības dšeedinaschanai	834
Ehrlihs-Hata „606“	906
Profesora Ehrliha referats par „606“	906
Spitaliba dšeedinama?	906
Soologija un tagadejā medizina. Privatdozenta Lebedewa	937
Lezija par Ehrliha preparatu „606“	954

	lap. p.
Basaules usfkats un ahrstneeziba. Profesora Eliasa Metschnitowa	1009
	1034, 1059
Peena isfargaschana no samaitaschanas zaur netihromeem un bakteriju darbiba. Higienists apzerejums — weterinarahrista A. Kirchensteina	1061, 1084, 1110
Par seemeeshu dsendes organu wehšcha breeimam. Pamahziba seemeetem no Baltijas ahrstu kongresa seemeeshu slimibu fezijas	1184

VI. Kritiski apskati par šinatni, mahkslu, literaturu un awišneezību.

Par mahkslas buhtību. A. Rodena (Rodin)	1
Kā iszehlās musita. No profesora Karta Stumpfa	25
Frantschu mahkslas isstahde Rīgā	41
Selmas Lagerlöf romans Gesta Berlings	42
Selmas Lagerlöf runa pehž Nobela godalgas šanemšchanas	55
Anton's Tšechows	113
Daschi walodas jantajumi. K. Mählenbacha atbilde B. Eglischa f.	125
Materu Juris	138
Waloda nu dseja. B. Eglischa atbilde Mählenbacha šgam us wina raksta „daschi walodas jantajeeni“	148
Uš Stoholmu. Profesora Wilhelma Ostwalda	149
Gundabs. Senatnes štati 5 zehleenos (8 štati) no Ed. Zahlischa. A. P. apšreedums	184
J. Dravneeka 30 gadu literariskas darbības jubileja	185
Jf Anuta Šamšuna biografijas	207
Papsene. Jf Jonasa Lie atstahtēem rakstēem	282
Bjernstjernas-Bjensons f.	376
Zuljjs Rihns f.	401
Awišneezijā kritika (1905.—1910. g.) J. Akuratera	433, 457, 483
	507, 531
Baltijas II. šurnalistu kongres	529, 553, 577
Wams Dre, J. Šchatapins, Matšims Gorkijs, Arzibaschews, Morijs Materlins, Ludwigs Barnajs (šifati gabalini)	546
Zahnis Rosentals kā zilweks un mahkslineeks	583, 1224
V. Latweeshu deedaschanas šwehtki	601, 625, 649, 673
Rigas Latweeshu Deedribas Sinibn Romisijas wafaras šapulžes	603
	626, 653, 676, 698, 723, 749, 771, 797, 819
Misterijas Franziā	738
Latweeshu teatris. Arweda Bergmana	745, 769
Kritika? A. Deglawa	776, 793
Saulains Stuhrits. Piršta biografija no Apasijas	808
Ave sol!! Eš šweizinata saule! Dseja no Raina	831
Kas ir mahksla? Kritisks apskats	889, 913
Peesihmes pee A. Deglawa „Kritika?“ J. Akuratera	969
Atgahdinajums filologeem. Wiktora Eglischa	987
J. Gulba „Waras“	1026
Wehl par kritiku A. Deglawa	1036
Lews Nikolajewitschs Tolstojs Profesora Dr. S. Weinela	1081
Zaunee awoti. Romans no Andreja Upišcha. B. Eg.	1120
Tolstoja atstahtēe dsejas darbi	1121
Kreewu šurnals „Apolons“ par latweeshu literaturu	1129
Lews Nikolajewitschs Tolstojs. Artura Lutera	1154
„Knašene“. A. B. Amšiteatrowa romans-kronika	1193
Kas darits un darams latweeshu walodas ispehtišchanai. K. Mählenbacha	1202
Welga eeshš Kristus — Emanuels Kwints. Gerharta Hauptmana romans (Berlinē, 1910. pee E. Tishlera)	1217
Pauls Heise par šardutschi	1242

B. Dleja.

I. Romani, stahsti un dramatiski raskhojumi.

	lap. p.
Besta Berlings. Selmas Lagerlöf romans.	10, 35, 58, 84, 103, 129
152, 176, 200, 223, 250, 271, 296, 320, 343, 370, 393, 417	
447, 470, 494, 517, 541, 568, 589, 609, 633, 657, 681, 706	
723, 753, 779, 802, 825, 851, 874	
Tumšā. Komedija weenā zehleenā. No Ē. Brauera	16, 33
Ēs. J. Jaunfudrabina	18
Uš krašta. Daumonta	40
Aispeeters. Mešča brahta stahstis. Sarastijis Subraba Ēdščus	63
87, 108, 135, 157, 181, 204, 227	
Doktors. A. Tšechowa wina kopotos rakstos neceveotots stahstis.	121
Pawafars. Karla Šalbes	321
Maštu balē. Zahna Jaunfudrabina	253, 278, 300
Romantiskis. W. Damberga	255
Aviatoru (gaiša kugotaju) semē nolaiščanās. Gabalinsch ij d'Anunzio jaunā romana	280
Pehbigais zehleens. A. Baitpurwina tehlojums	303, 326
Pajazinas. Ferdinanda Liona	329
Teesaščana	348
Saulei miršot. J. Wainowka	349
Balejas lapas. Sihtumi no Auša Polzščuhēra deenas grahmatas „Bom sprechenden Baum“	352
Miwa. W. Damberga	375
Jaunajā weetā. Antona Austrina ussihmejumi no skolotaja laiceem	398
Aurelija. Katula Mendesa	424
Tilla. J. Akuratera stahstis	585
Mantojnms. J. Semjanowa „Semneku stahsti“	614
Poga. J. Bei Luffa „Australeešču stahsteem“	639
Zahnis. Behdu luga 5 zehleenos ar preeščšpehli. Hermana Sudermana. Tull. J. Laimneeks 663, 685, 709, 732, 757, 782	782
Pana stabule. W. Damberga	833
Romodā. W. Damberga	878
Repabeigtā šimšonija par laimti. Tušneldas Šušter	880
Roteefatā. Spaneešču rakstneeka Blaško Jānješa stahstis	902
Seemelneeka japnis. A. A-šč.	924
Rotata waj zihna. J. Wainowka stahstis	924, 947
Negatiwā laime. W. Damberga	952
Mimirsstais. A. A-šč.	953
Klintis. Petera Leepina originalstahstis.	971, 992, 1017, 1041
1065, 1089	
Uš robeščas. No Šchaloma Aščā. Tull. W. Dawids.	974
Marmora galwina. Wolertija Britšowa stahstis	998
Bezā mahja. J. Sologuda stahstis	999, 1020, 1046, 1072
1095, 1116	
Lux in tenebris lucet. (Gaišma spihd tumšībā). Heinricha Šjenkewitsčā stahstis. Tull. Jna	1113
Gundabš. Senatnes štati 5 zehleenos (8 štati). Ēd. Zahlisčā	1137
1160, 1182, 1206, 1231	
Kur mihlestiba, tur ari Deews. Lewa Tolstojā stahstis	1142
Luhgščana. Lewa Tolstojā stahstis	1166
Par to. Lewa Nikolajewitsčā Tolstojā stahstis ij pošu dumpja laiceem	1189, 1213, 1233
Parahdiba. Selmas Lagerlöf seemas šwehtku stahstis. Tull. Jna	1210
Štuhrgalwis. Jwana Bašowa bulgaru nowele	1237
Štarp pakalneem. W. Damberga	1241

II. Dsejojumi un dsejoki.

Vai flušs. D. Trauberga	15
Štarp balteem Lušteem. D. Trauberga	18

* * * A. S. Puščkina. Tull. Karlis Krubša	41
Klušās fonates. J. Akuratera	57
Kalnos. Julija Bezosola	62
Repasihstamais. Woldemara Damberga	89
Karalbehrns. Apsastijas	107
Tragiskā dwehsele. Apsastijas	134
Aisdsihtais. Linarda Laižena	156
Gaiditajs. Linarda Laižena	180
Dsejneeks. A. S. Puščkina. Tull. K. Jakobšons	207
Meščā. Linarda Laižena	374
Beletais barons. Školaitu epofs seščās nodalās. Wittora Eglišča	442, 464, 489, 511, 536, 561
Seedona uguns. Apsastijas	473
Wagonā. Linarda Laižena	498
Seedona wehšč. W. Damberga	520
Tew. Linarda Laižena	570
Araja dseesma. Julija Bezosola	584
Jaunu laiku dšedatāja. Dseesmu pudurits no Jallija, V. wispahrejo Latweešču dšedasčanas šwehtku fomitejai dahwinats.	640
Dsejols. Jallija	666
Dsejols. Afr. Krauka	738
Klušā sehtā. J. Akuratera dseja	761
Augusts. W. Damberga	786
Maščklas templis. Fragments no Jallija	855
Saules wilns. Arwida Špodra dsejols	879
Dsejneeks un draugs. W. Damberga dsejols	880
Margers. Karla Jakobšona warona poema	897, 921
Portreja. Wittora Eglišča dsejols	928
Šlesnu ištahde. Fragments no Jallija	949
Simboli. No Jallija	997
Muššs Karla Krubšes	1049
Elegija. Antona Austrina	1069
Tautas dwehsele. Fragments no Jallija	1070
Mihlestibai. Arwida Špodra	1094
Silā nakti. Arwida Špodra	1193
Seemas šwehtki. Arwida Špodra	1213
Weitene. Witaltija dsejols	1216

III. Bildeš un šihmejumi.

Andromedas atšwabinaščana. Koeipela glesna (Luwā, Parišē)	9
Sirds eksperimentš	11
Baroneete Wogan ar tās behrneem	13
Mešakina. Anja Matarta	29
Seemas eebrukums Raibla	37
Augusts Dombrowstis	59
Seemelblahšma un tās optahrtne	61
Baraku pilšehta Mešina	63
Turku tautas weetneeku nams Konstantinopolē	65
Luwras pils	80
Konfordijas laukums Parišē	81
Eifela tornis	82
Pluhdu štati Parišē	83, 85
Elisejas laukums Parišē	99
Parišes operu nams	105
Pluhdu breešmas Parišē un aptahrtne	109
Ottons Julijs Bierbaums †	113
Uš Senas Parišē	130
Bulonas meščinsch	131
Wersfatas pils	133
Celu demonstrazijas Berlinē	135
I. debesš karte. Swaigščnu bilde Orions	147

	lap. p.		lap. 1.
Selma Lagerlöf	151	Temšes grāhwas aissprostotšana pret wahžu usbrukumeem	448
Bēdjeece stari. B. Purwišča	153	31 Haleja astes swaigšnes wehstures: Haleja kometa wirs Heidelbergas 1618. g.	463
Apafchjemes Parise	155	Seedona fapnis. Jana Rosentala	465
Mugnšis Debels	160	Ainas kometas nakti	471
Zihruku dšeešma. Gabriela Makša	177	Profesors Franžs Štardina †	479
Sawada dšihwojama ehta. Indijas fakirs. Masafais firgš pašaulē	179	Peē magonem Jana Rosentala	485
Egipteesču ministru preefšneeks Butofs pašča	183	Iwafu-fraters (Kofaritā) un lawas ipostitiā Kartaga	495
Žefabš Drawneeks	186	Profesors Roberts Kofs †	496
Grafš Udo Stolbergs †	191	Wezakā seeweete pašaulē — 126 gadi wezā bulgareete Wašilta ar jawu 101 gadu wezo dehlu	497
Grafš fon Šwewerins	191	Peldetajas. Jana Rosentala	513
Marša fūnojums semei	195	Seme ar Haleja kometu	518
Ažkeltais Dalai Lama un Tafši Lama (nahkofšais Dalai Lama)	201	Kalē ošā bojā gahjušē frantsču semuhdens lawa „Plawiose“.	520
Konstituzijas pašludinafšana Bosnija un Herzegowina	203	Wahžu dšejneeks Julijs Wofs †	527
Blerjō (Bleriot) peemineklis Dowrā	205	Salā pawehni. Jana Rosentala glesna	533
Wines birgermeisters Dr. Luigers	215	Leelatā un dahrgakā wofšale pašaulē	542
Bawafars. J. Bernarda	225	600,000 gadi wezš seeweetes galwas faufš	545
Diefa. Simenja fšfe. Gen. Prudenta. Gen. di Kofato	229	Grafene Dr. Marija fon Linden, pirmā seeweete-profesors Prufija	546
Pauls Heife	231	Išnešs tilts	568
John D. Kofjellers	233	Pluhdu štati Wafar-Eiropā	569
Mironu jala. Arnolda Bōdliņa	249	Janis Rosentals	583
Grafša Komarowfša šlepfawibas prahwa. Tarnowfša, Raumowš, Prukowš	251	Janis Rosentals jawā darba istabā	585
Aleškandrs Iwanowifšs Gutšfowš, jaunais walšis domes presidents	261	Karaleene Elifabete (Carmen Sylva)	587
Zihna deht dwehšeles. Sašča Šchneidera	273	Žepelins VII. Pirmais pašafšeeru gaiša fugis	591
Franša Šašfa glesna „Frants Šašs ar familiju“	275	Gaiša fugneezibas attihštiba. (7 gaiša fugu nobildejumi	594
Sašču prinzis Makšis kā fludinatajs	277	Keifars Peteris Leelais	605
Edwards Ewifšis, pirmais lokomotiwes waditajs pašaulē un pirmā pašaulēs lokomotive	279	Johans Reinholds fon Patkuls	605
Kofite. A. Seiferta	287	Wez-Rigas apžetinajumi	606
12 gadi wezais komponists Eriels Wofšgangs Korngolds un 8 gabus wezais glesnotajs Wiktors Wondrihs	299	Kofnešs apšchaudifšana 1700. g.	606
Profesors Joh. Šhillings	301	Narwas apšchaudifšana 1704. g.	607
Profesors Andrejs Ahenbachs	303	Petera Leelā peemineklis Rigā	611
Balons „Pommern“ un Dr. Dellbrūds	311	Rigas eefarotajs generalfeldmaršhals grafš Šcheremetjews	615
Meita gahja uf amotu. Ro Grenze (Jean Baptiste)	321	Generalfeldmaršhals grafš Peters Lazijis (Lacy) (Petera Leelā Iaitā)	616
Friedrihs Kōnigs un pirmā ahtdrufas prefe	323	Rigas rates un pilšonu padewibas ifšafifšana 1710. g.	618
Etna kalns un apfahrne	325	Wina Majestate Kungs un Keifars Nikolajs Aleškandrowifšs	627
Igunswehmeju kalns un apfahrne	326	Keifariškā jachta „Standart“	635
Igunswehmeja kalna lawa pluhšt žematā. Laudis Iuhdf Deewu	326	Gaiša fugotajs Ošfars Erbšlōh	648
Etnas kalns, štatotes no Taorminas	327	Wafara. Paula Thumana	659
Kardinals-statsfretars (Merry del Wal)	329	Šchihbais tornis Pišā	661
Gaišmas ufwara. Rafaela	345	Pašaulēs žetotajs Hanslians ar jawu štuki	662
Jaunas tipa gaiša fugis	347	Melnkalnes knafs Nikolajs I.	671
Karlis May's	349	Dšeeššanas šwehtu ehta atklafšanas deenā	673
Jurjewas uniwersitate	371	Dšeešmu garš. R. Kiefela	675
Balona „Delifča“ upuri	373	Dšeeššanas šwehtu ehtas ifštats eefšpušē garigā konzertā	677
Wjernštjerns-Wjernšons †	377	Petera Leelā peeminekla atklafšana Rigā, 4. julija	683
Lowels	378	Wijufšhais španeefču ministrijas preefšneeks Maura	695
Beatrice Cenci. Gido Reni glesna	395	Johans Orths. (Eržherzogs Johans Šalmators 1890. g.)	695
Demonstrazija Londonā pret wehšdibu	397	Regers Johnsons, leelafais pašaulēs bokfetajs	596
Albani ufgluhņ turkeem	399	„Standarta“ peenahššana Rigā, 3. julija	699
Sabojatais gaiša fugis Žepelins II.	400	Peeminekla atklafšana	701
Polans ar jawu lidojamo mašinu	406	Štati ij Rigas jubilejas deenam. a) Petera Leelā peemineklis; b) peeminekli atklahjot tuhlin pehž atklafšanas; c) Wina Majestate Keifars brauž pa Rigu; d) ofola šahdišana Rigā Petera partā 5. julija 703, 707	727, 731
Angļu karalis Eduards VII. †	407	Teita. Jani Rosentala glesna	725
Edmunds Halejs	413	Grafš Kamils di Kawurs (Camille di Cavour) Itālijas leelafais walšis wihšs	743
Nafraš. Marlowfša	419	Spanijas trona mekletajs Don Jaimes	744
Bufinghemas pils Londonā	420	Mahjas darbi. Jana Rosentala glesna	751
Angļu karaleene Marija un angļu karalis Georgs V.	421	Angļu brunu fugis „Bion“ — štiprafais un ahtrafais lawa fugis pašaulē	753
Albanu dumpineeki	422	Wez-Brifele. Ištahdes galwenā ifprezas weeta	755
Cetaife preefš lidojamo mašinu seme nolaischanas	423		
Anna Hofrihter un porufšhifs Hofrihters	431		
„Mahšklas kritiki“ Gabriela Makša	441		

	lap. p.		lap. p.
Rovafares. Jana Rosentala glesna	773	Wodmurtenas pils, kur Manuels pehzlaidā ufturas	997
Berjeeschu teefa	775	E. R. Weniselošs, grieķu ministru preekščneeks-kreteeis	1007
Roveras esera weefniza Tirolē	777	Serbu printšči: Georgs un Aleksandrs	1008
Bofensajas zeems Tirolē	777	Laufšaimneezības kuršu lihdšbalibneeku grupas Jaštabmeestā un	
Brišeles pašauls ištahdes galwenā ehfa. — Italeeschu pa-		Saldū	1013, 1015
wiļšons	779	L. L. E. Sabeedribas instruktori: P. Vejnšch, J. Semturs,	
Profesors Gabriels Mašs	781	R. Vinde	1017
Damas gihmetne. Jana Rosentala	797	Mahja, kurā Frizis Reuters peedšimis	1019
Wahzu keifara pils eefwehtišchana Pofenā	803	Frišča Reuters peeminellis Stavenhagenā	1021
Jaunais Krupa bumbu leelgabals	805	Gaiša fugotaji: Bilis Mente †, R. Hawlejs, Aug. Pofis	
Me'ntalnes trona mantineeks Danilo. — Me'ntalnes prinzis		Wahzu teatra maštflaš referents Friedrichs Hoje — Sarkana	
Mirko	807	krušta nodibinatajs Anrijs Dinans †; Frantschu ministru	
Terautšchis, Korejas generalgubernators	815	preekščneeks Brians	1031
Poolo Montegazza †	816	Stati (3) ij Latw. Laufšaimneeku Etonomištās Sabeedribas	
Zaišniba tautu paugština. No Rafaels Santi	851	darbības: Laufšaimneezības školas skolotaji, 1900. g.	
Baroneetes Wogan (Vaughan) gahjeens uf laulibam	826	skolneeki, skolneeku pušteju koris	1038, 1039, 1042
Me'ntalnes pazelšchana par karala walšii	827	Megaiša breešmas Italiā	1043
Pirmā turbinu lokomotive	829	Gaišs fugis „Daily Graphic“	1045
E. R. Weniselošs	839	Kosima Wagner — Rich. Wagnera atraitne — Berlīnes uni-	
Divejada pašchapšina jeb lepnā Kampaneete un Grachu mahte		weršitates goda doktors	1047
Kornelija. G. Biermana glesna	845	Laufšaimneezības kuršu lihdšbalibneeku grupas: Wez-Mužē, Seh-	
Friedbergas pils Hefenē, Wīnu Keisarisko Majestatu zeemošchanās		pilē un Neretā	1062, 1063, 1066
weeta	851	Grāfs Levs Tolstojs. — Jašnaja Polana. — L. R. Tolstojs ar	
Jaunā trona lokomotive	853	Jauna pudelu iſgatawošchanas mašchina	1067
Profesore Dr. Marija Kiri (Curie)	855	Levs Nikolajewištšs Tolstojs	1083
Idile ij Klaištās pagahšnes. R. Lindruma glesna	869	Laufšaimneezības kuršu lihdšbalibneeku grupas: Leel-Gezawā un	
Gaiša fugis Zepelins VI. un ehfa, kurā fugis aifdegās un		Krihšburgā	1085, 1091
gahja bojā	874	Wezatā seeweete pašaulē — Marija Wolnitschi Dalmazija —	
Pluhdu breešmas Merijā	875	134 g. weza	1097
Wahzu leitnants Helms un angļu leitnants Brandons	877	Melancholikis. Jaunatrasta Rembranta glesna	1109
Ottons Naumovs ar ta pašchahweju daitku	879	Awiatikas attihštiba (14 bildes)	1123
Kreewu wehšneeks A. J. Nekdovs Parifē †	887	Laufšaimneezības kuršu lihdšbalibneeku grupa Talfos	1135
Latweeschu rakšneeki. IJ nešenās pagahšnes	893	Grāfeene Sofija Tolstoja, grāfeene Aleksandra un Tšchertkows	
Stats uf Jaltu	899	Slawenais medikis Josefs Hirtls	1149
Austrijas tronamantineeks ar gimeni	903	Selta razeji (3 bildes)	1151
Arturs Schopenhauers	904	Pirmā behrnu laštawa Berlīnē	1167
Karšch — Franza Etuda	917	Berlīnes profesori Dr. Mašs Serings un Ludwigs Bernhards	
Radolina gars parahdas wahzu walštstanzleram un tam parego.		Serbu karalis Peters un prinzis Georgs	1169
Stati ij eelu zihnam Berlīnē (3 bildes)	926, 927	Konzerts Berlīnes Chariti šminnizā	1175
Aleksandra Humboldta peeminellis Melšitā	929	Wezlaras domas bafniza	1190
Portugales karaleewe-atraitne Amalija. Portugales karalis		Margareta Anda — schuhweja-rakšneeze	1191
Manuels. Draganas herzogs Alfons	935	Margareta Anda — schuhweja-rakšneeze	1192
Stati ij Behšmāištšhas iſmešginajumu šaimneezības (Baltijas		Wehštuku balodis ar fotogrāfjamo aparatū	1194
Domenu walbes preekščneeks u. z.)	945, 946	Seemekameritanu Hawanas oštā nogrimušchā kara fuga „Meine“	
Kreewijas walšis wihri: Iſwolštis, Sazonovs, fon Gieršs	941	iſzelschana	1211
Stati ij Bišabones (4)	947	Pirmā bešdrahts telegrafiste Pader itdže	1211
Portugališas republikani: presidents Braga, Dr. Kofa, Mašchado,		Jaunas automobilamans	1214
bi Lima, Dr. Bombardo	950, 951	Leelatais zilweks pašaulē — franzušis J. Durors	1215
Pateri Domatijs Mašochs un Iſidors Sarschinstis	958	Schreienbuštšhas ugunsbšehjeju automobils	1235
Dajšči štati no Zelgawas 1909. g. ištahdes	966, 967, 969	Portugalas presidents Theofils Braga. — Ministru preekščneeks	
Uelmana gaiša fugis, ar kuru tas luhšoja pahrbraukt pār Atlan-		Franko. — Dr. Kofa. — Bernādo Mašchado	1239
tikas okeanu	971		
Republikas iſšautšchana Portugalē	972		
Karaka Manuela dšihwes weeta Gibraltarā	973		
Dšelšzēkneeku štreihs Franziā	975		
Ernsts fon Laidens	976		
Agronoms J. Bergs	990		
Jaunlaidu kara automobils un wina preekštētšchi	993		
Portugalu kolonijas. Kas winas fakamps? Lauwa (Anglija)			
waj ehrglis (Wahzija)?	995		

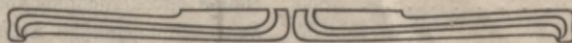
Bilšchu apraštii ikkatrā numurā.

C. Modes.

Jaunatās modes parahdības. Ar iſustrazijam	161, 162, 258
Jaunšgudrotā seeweeschu mode	258

D. Politiskis apskats.

	lap. p.		lap. p.
A. Par svarīgākām notikumiem Baltijā un Cēškreemijā.	19, 43 67, 91, 118, 141, 166, 189, 213, 237, 261, 285, 309, 333 357, 382, 405, 429, 453, 477, 501, 525, 549, 573, 597, 621 643, 667, 691, 715, 739, 763, 787, 811, 835, 859, 883, 907 931, 955, 979, 1003, 1028, 1053, 1077, 1101, 1125, 1149 1173, 1195, 1220.		431, 455, 478, 502, 526, 550, 575, 599, 623, 647, 671, 694 718, 743, 767, 791, 815, 839, 863, 887, 910, 934, 959, 983 1006, 1031, 1055, 1079, 1103, 1127, 1151, 1174, 1199, 1223.
B. Balsts domes darbība.	92, 115, 139, 163, 187, 211, 235, 259 283, 307, 331, 355, 379, 403, 427, 451, 475, 499, 523, 547 571, 595, 619, 1027, 1051, 1075, 1099, 1123, 1147, 1171 1195, 1219.	D. Grahmatu galds.	24, 48, 72, 120, 144, 168, 192, 216, 240 254, 312, 360, 384, 408, 432, 456, 504, 528, 576, 624, 696 720, 792, 816, 840, 864, 912, 960, 984, 1008, 1032, 1036 1104, 1128, 1152, 1176, 1200, 1224.
C. Par svarīgākām notikumiem ahrēmēs.	23, 47, 71, 95, 119 143, 167, 191, 215, 239, 253, 287, 310, 335, 359, 382, 406	E. Batejas mehstules.	24, 48, 72, 96, 120, 144, 168, 192, 216 240, 254, 288, 312, 336, 360, 384, 408, 432, 456, 480, 504 528, 552, 576, 600, 624, 648, 672, 696, 720, 744, 768, 792 816, 840, 864, 888, 912, 936, 960, 984, 1008, 1032, 1056 1080, 1104, 1128, 1152, 1176, 1200.



Mahjas Weefis



Nr. 1.

Rīgā, 6. janvārī 1910. g.

55. gada gājums.

Par mahkflas buhtibu.

A. Rodena (Rodin).

Augusts Rodens, leelais frantschu meistars, fawos mahkfleneezifkōs pašatfihščanas rakstos peerahda tahdu pat eefšheju firfnibu un raščotaja pahrdfihwojumu kaisligu waru, kà fawos tehneeka darbos. Tà itweena jauna šina, ko tas iffaka par mahkflas buhtibu, ir jauns eeguwums estetikai un pelna ruhpiġu eewehroščanu. Šchurnala „Kovuo“ jaunatà burtnižà Pauls Gšels laišch klajā tahdu šarunu ar šcho meistarū, pee tam pehdejais pamatigi iffaka fawos religiošī mahkfleneezifkōs uffatus. Gšels atrada tehneeku mahjas koštimā toti nogurušču un ne wišai wešelu. Tas bija nowembri. „Tas ir taišni tas laišch gadā,“ Rodens fajijis, „kad es šew pats dodu atwafinajumu, buht šlimam. Wišu zitu pahrejo gadu man ir tildauds peenahkumu, ka ne azumirkli newaru šwabadafi ušelpot. Tad peegurums arweenu wairak peeaug, lihds beidsot pee gada beigam esmu špeests padotees nolufumam. Ja es arweenu špehtu šeedotees šawai tehneezibai, tad nekad nepegurtu. Kad biju wehl nepašihštams, tad strahdaju gan wairak, nekà šchimbrihščam un tomehr nekad nešajutu wajasību pehž meera. Bet šchee breešmigeē ofizialeē išrihkojumi, šchee muhščigee prašijumi, lahtus man šahda, tee mani peepuhlē. Wajadsetu buht no dšelis, lai ištoretu šcho muhščigo dšenasčanu. Ja, ja, šlawā maškà dauds. Šchahda atfihščana pa pušei preekšč mahkfleneeka bešgala dauds labaka!“ Šaur tahdu brihniščku wezšpaneēšču Kristus figuru, šura karajās pee šeenas, walodas top nowehrštas uš religiju un Rodens apgalwo, ka ihštee mahkfleneeki ir tee wišreligiošateē štarp žilwekeem. Šo religija winam ir to nepašihštamo špehtu peeluhgščana, kufšč dod muhščigōs litumus un uštura atšewiščlas buhtibas, wiša ta nojauščana, kas dabā muhšču juhtekkeem nepeeetama, wišu to mišifko leetu daudšumu, ko newar štatit ne muhšču meešgās ne ari garigās azis, muhšču apšinas pazelščanās lihds beš-

galigam, muhščigam, lihds šinasčanaī un mišleščanaī beš robesču, war buht ari malbigēem apšolijumeem, kas tomehr muhšču domam šchini dšihwoščanaī leel eedrebetees, it ka tās justos dabujuščas špahrnus.“

„Domā,“ tā mahkfleneeks aištahweja mahkfleneeku religioštati, „ka mehs dšihwotum tikai ar muhšču juhtekkeem un ar parahdibu pašauli mums peetittu. Muhs tura par behrneem, kuri apreibinas ar wišukojoščam krašam un apmeerinas ar formam, kà pee lelem . . . Muhs tomehr šikti pašihšt! Linijas un nianšes mums ir tikai ahrežās šihmes no apšlehtām pateēšbam. Wiapus pawirščā muhšču štateeni eegremdejas leetu dwehšelē, un ja mehs šihmejam aplahrtuma linijas, tad peepildam winas ar garigu šaturu, šuru tās eetehrpj. Mahkfleneekam, kas ir šchi wahra žeenigs, wajag ištazit it wišu dabas pateēšbu, ne tik ween kà ahrežā pateēšbu, bet par wišam leetam eefšhejo pateēšbu. Ja labs tehneeks modelē žilweka šermeni, tad tee naw tikai muštuti, ko wišch tehlo, bet dšihwiba, kas winus apgaro, ja, wehl wairak nekà dšihwiba... špehš, kas winus weidoja un dewa wineem winu daikumu, maigumu, štiprumu, mišligumu, newaldamu šparu. Mišels Andšelo šawām raščotajām warām itweenā dšihwā meešā lika dušmot, Luka della Robbia lika tām deewiškšt šmaidit. Tà itweens tehneeks pehž šawa temperamenta dod dabai bahrgu waj maigu dwehšeli. Dabas štatu tehlotajš warbuht eet wehl tahlat. Wišch uniweršuma dwehšeles atšpihšumu eerauga ne tikween kà dšihwās buhtēs, bet ari pee koteem un krahmeem, ūajumeem un kalneem. Kas žiteem žilwekeem parahdas tikai kà toki un šeme, tas leelam dabas štatu tehlotajam parahdas kà miššenu buhtēs waigs. Korots šlatija muhščigo šchehlaštibu ištawsetu lapu šmarščā, šlawu mirdšumā un ešaru špoguli; Mišels tajos eeraudšija dšihwibu un rešignaziju. Itweens mahkfleneeks, šuram ir

dahwanas, ka tas spēji no šchim formam isbihdit šchos wispahrejos dšchenumus, tas ari rada religiošu eekustinajumu, ja wiņš eedweš mums tās šwehtās šchallas, kašdas wiņu pašču šagrābusčas no šchis nemiršīgās pateesības."

Modens pee tam eegahdajās to šlatu iš Gōthes „Fausta“, kura waronis nokahpj dihwainā mahšču walsti. Meistara darbi, kuri ir ta wisaugstākā leeziba par zilwežigo gudribu un weenteesību, mums pašludina wiņu, ko war šazit par zilwekem un pašauli; bet tee leek noprast, ka ir wehl kaut kas zits, ko newar atšiht. Itweenam mahšlas darbam ir šchis noslehpumainais raksturs. Nemas nepeewedot Leonardos neisidibinamibu gribu šche ašrahdit uš Dschordschona (Giorgiones) „lauzeneeku konzertu“. Tur wišs dwehšch

dšihwibas šaldo preeku; bet ar to šatuhst šinamas melanholištās trihšas: kas ir dšihwibas preeks? No kureenes tas nahk? Uš kureeni tas eet? Šamibas mihtla! Waj nemšim ari Mileta „Wahrpu laštajas“. Weena no šchim šeeweetem, kuras breešmigi nopuhlas sem dedšinosčas šaules, pazetas un paštatas uš apwahršchna. Un mehš domajam nopratuschi, ka šchinis gudrās, notruluschās. šmadšenš isšpeesčas lihds škaidrai apšimai jautajums: Preešch kam wiņu to? Tā leelee meistari isšpeesčas zauri lihds tam šwehtam eezirknim, kas šeedots neisidibinamam. Dašchi no wineem pee augštā muhra eewaino peeri; bet ziti, kuru fantāšija laipnaka, domajas aš ta dširdam jaukas putnu dšeesmas, kuras atškan šchinis apšlehtās šwehtbiršes.

330 Biologiskās parahdibas.*)

J. Nowikowa.

Preešch wahrdš.

Wisšhkatās statistištās šinas ušrahda, ka kulturas šemēs it no šimta zilweku tiko weens ir bagats, dewini atrodas pahrtizigos apstahklos, kamehr dewindesmit dšihwo naba dšibā. No kam zekas šchis noschelojamaš šahwolkis? — Tas zekas no tam, ka wehl arween naw atšihita bagatibas ihstena daba. Šchis ischelojums pirmā azumirklī war isliktees paradokšs; bet tas tomehr ir pareišs, un no šekojochām lappusem laštajs warēs pahreelinatees par to. Ja zilweki buhtu pašinušchi bagatibas ihsteno dabu un pehž šchās atšihšchanas rihtojušchees, tad poštš jau šen buhtu iššudis.

Šinatne, kurai buhš mums iššklaidrot bagatibas ihsteno dabu, ir tautšaimneezibas mahziba, bet ta par nelaimi lihds šchim šawu ušdewumu naw išpildijuse. Tagad wiņu išleek tik nepilnigā šahrtā, ka leelā publika wiņu ušklata par garlaižigu, tumšču un pat nefaprotamu šinatni. Dašchi pat apgalwo, ka ta nemas neesot nekahda šinatne. Beidšamos gados wiņa it ihpašchi nahkuse nešlawā un nošautums „ortodokša“ tautšaimneezibas mahziba tagad apšihmē gandrihš tikpat daudš kā apmaukta un maldīga māhziba. Šcho „ortodokšo“ tautšaimneezibu wispirms apbehra ar tuhštosehem šobojumu, tad wiņu apwainoja par melnateem šauneem darbeem. Winaš gandrihš pahrmestš, ka wiņa šawejet nemantigo šchiru labklahjibu, un wiņa tapehž apšeegeleta par zilweka dšimuma naidneezi.

*) Sem wiršraštā „Posta problems“ no J. Nowikowa išnahzis eewehrojams tautšaimneezišts darbš, kura galwenās eewehrojamatās dalas šchad tad pašneegšim ari muhju zeen. laštajeem. — Nowikows ir eewehrojams kreewu šozjologs, kas dšihwo Odešā, bet rakšta weenigi pa franziški. Kreewijā wiņšch deesgan maš pašihšams, bet ahršemēs, ihpašchi Itālijā un Franziijā wiņam radušchees daudš peekriteju. Wina tautšaimneezibas pamata mahziba atšchitvas no zitu mahzibam un šchos pamatus wiņšch rauga peerahdit ar wišai interešanteem šatteem un prahtojumeem. Wina domam war peekrišt waj nepeekrišt, bet eewehrojamas wiņas ir wišadā šinā.

Tautšaimneezibas mahziba wispahrim un ari „ortodokša“ tautšaimneeziba šewišchi nepelna ne to zeenibu ne to naidibu. Tautšaimneezibas mahziba ir šozjalās šinatnes wezakā nošare; beš pahtraukuma wiņu jau kopj wairat nekā pušotra šimtu gadu un mehš winai waram pateiktees par labu teesu pateesības atklahjumu. Ja šchis pateesības zilweku šabeedribā buhtu išleetotas, tad tās buhtu radijuščas labklahjibu, kura buhtu daudš pahraka par muhšu tagadejo labklahjibu. Par nelaimi tautšaimneezibas atklahštās pateesības neween naw išleetotas, bet wiņam pat ar labakas leetas zeenigu šuhrgalwibu pagreesta mugura.

No kam zekas šahdi apstahkli, kuru šekas ir tik kluh migas? Šs atšahrtoju: no tam, ka šaimneezištee notikumi lihds tika attehloti nepilnigā šahrtā. Tos wajaga pawišam zitadi attehlot. Tos newajaga dibinat uš definižijam un dedukzijam, bet uš konkretem pamateem, kuri modina gišmu, to wajaga šawest šingri nokahrtotā šistemā, un pamāšam eet no wisweenšahršchakām un wispahrejam parahdibam uš wairat raibam un šareschgitām. Šhš šakot, školastištā un abstraktā metode jaatšahj pee malas un wiņas weetā jaleek dabišta un poštivā metode.

Šozjalās parahdibas ir wišai šareschgitas, tās šastahdos iš koti daudšām daribam, kuras weena otru papildinajas. Beš tam muhšu azis nemas nešaudā aptwert wiņu parahdibu rindu. Mehš newaram tās teeschi kā šifšologiškas un šifšikas parahdibas nowehrot. Šozjalās parahdibas mehš mašak waram nogišt zaur šawām meešgām azim, nekā zaur intuitiwu apšehribu. Beš tam šozjalās parahdibas beeschi iššuhd iš nowehrošchanas taišni zaur šawu wispahribu. Ja ap mums kautkas noteek šimtreiš pa deemu, tad mehš beidsot ta wairš nemas nepamanam. Tad ir koti gruhti, uškert ta ihsteno dabu, un ja šinatne mums to grib iššklaidrot, tad mehš iššklaidrojumu labpraht ešam gatawi atraidit kā paradokšu. Šchee apstahkli nu koti apgruhtina šozjalās parahdibas išlikt gaišchi un wiņu ihsteno buhtibu padarit

faprotamu, tā ka naw ko brijnetees, kad neween weentahrschi mirstige, bet pat eewehrojami tautsaimneeki naw sfaidribā par bagatibas pateeso dabu.

Bet jo gruftal sozjalas parahdibas aptweramas, jo nepeezeschamafi ir eeguht kahdu gaischu metodi winau isfkaidroschanai. Setoschās lappufes es nu leetoschu to metodi, kuru es apshmeju par dabisto, ar kuras palihdsibu es zeru, fainneeziskās parahdibas tikpat weentahrschi un faprotami istehlot, kā tas ir eespehjams pee biologiskām parahdibam. Bet lai lastajis te negaida kahdu tautsaimneezibas mahzibu. Mans nodoms nebuht naw, runat par daudsajām un tif fareschgitam fainneeziskām parahdibam un es pehz sawas metodes attehloschu tikai daschas galwenās no tām. Jo naw mans noluhks, islikt tautsaimneezibas mahzibu, bet gan rahdit kā ta buhtu isleekama.

Grahmatas otrā datā buhs nolemta fainneeziskām maldibam. Kad pirmā datā buhschu apfkatijs ihstenās parahdibas, tad es otrā datā rahdischu, kā zilweki, kuri pateesibu nebija aptwehruschi, nomaldijuschees uj tām tekam, kuras winus eeweduschas postā. Deesgan newar usfwehrt, ka maldiba un pateesiba staigā blatus. Zilweka gars weenmehr schkobjees stary scheem abeem poleem un muhsu dsimtas laime arween stahwejuse teeschā atteeziba uj attahlumumu no pirmejās un uj winas tuwoschanos otrejai.

Biologiskās parahdibas.

Dshwiba ir aplahrtnes eeweize uj organismu un organisma atweize uj aplahrtni. Schi atweize ir produkzija. Produkzija aptwer divi pakahpes. Pirmahrt no ahrpufes usnemto elementu eekschaju peefawinaschanos jeb baribu; otrahrt no ahrpufes usnemto elementu fewischi eekahrtoschanu jeb peemehroschanās

Pee semateem kustoneem, kā peemehram amebam, rodas tuhltit dobums, kuru dehwe par wakuolu, tiklihdj winas protoplasmā eekuhst kahds sweschs kermenis. Tahdā wakuolā esofchu kermenī ameba peewelt, pahriwehrsch winau un istaisa beidsot no winas weelu, kura lihdsinajas winas paschas weelai. Tā noteek baroschanās. To war apshmet par produkzijas pasīwo pakahpi, jo wijs noteek no ahreenes uj eeksheeni un organisms to sawā finā it kā isjeesch. Otradi atkal peemehroschanos wajaga usfkaitit kā dshwibas darbigo pakahpi. Te noteek sinamu weelu peewilkschana, kuras organismam peefneedsamas un top isstrahdatas par eerotscheem, kuri organisma dshwibu ustura un isweido rafmigatu.

Ir sinams, ka schuhninas pahrwilktas ar plehwiti, kura ir isturigata nekā protoplasmā masa, is kuras schuhninas fastahw. Scho plehwiti war usfkaitit kā tehnikas nahlotni. Daudj weenschuhnu dshwneeki atdala kahdu kimistu fa-weenojumumu, kusch wineem der par segu, waj ja grib, par mahju. Tā ar schaumam isrihkotee ranainee tahrpi rascho truhbas, kurās wini eemitinajas. Tapat sehnu wahrpinas, tschaulainu tschaumalas, bischu wafks naw nekas zits kā eerotschi, tās ir weelas, kuras nemtas no siiskās aplahrtnes un peelahgotas dshwās buhtnes wajadsibam.

„Eoti daschadi ir atdalijumu produkti,“ saka Delaschs.

Daschi, kā effa, stehrkele, olbaltums ir baribas aischadi, kuri nolemti isleetoschanai wajadsibas gadijumā, ja preesch baribas ziti lihdselki wairs naw peefneedsami . . . Ziteem atdalijumu produkteem peekriht pasīwa loma . . . kā soofitu interjelularam (staryschuhnu) ginedenim, sehnu wahrpinaam, mihsstonu wahkeem un t. t.“

Skweens organisms fastahdas is sinama daudsuma protoplasmā (dshwas substanzes) un otra daudsuma nedshwas weelas (wahkeem, tschaumalam un t. t.), kura ir no dshwās substanzes isstrahdats eerozis. Nedsam, ka biologiskā tehnikā parahdas lihds ar dshwibas fahkumu. Tā ka nu tehnikā ir ari fainneeziska parahdiba, tad war teikt, ka titlak biologijas kā fainneezibas parahdibas eerodas gandrihs reisē.

Eerozis naw nekas zits kā sinams daudsums weelas, kusch isweidots pehz dshwās buhtnes wajadsibam. Galu galā tas ir aplahrtējās weelas jauns eekahrtojums jeb ziteem wahrdeem, aplahrtnes peelahgojums. Buhtnes peelahgoschanās jeb peemehroschanās sawai aplahrtnei, ta ir organizacija, un aplahrtnes peelahgoschana dshwajai buhtnei, ta ir produkzija, is divi rindas blakeju fakti, kuri istaisa dshwes rahmi jeb paklahju. Nedsams, ka ari no schaweedotka biologija un fainneeziba sawos eefahkumos fahriht kopā.

Daba ir weena. Schkeetamās isfchiribas, kuras domajamees waram uszelt stary daschadām sinatnem, ir muhsu jehgas tihras abstrakzijas bej masatās objektivas ihstenibas. Parahdibu laukā wijs ir saweenots zaur nepahrttrauktām pahrejam.

Es rahdischu, kā nepamanot un neweenam sehdes lozkelim neistruhstot, war no biologiskām parahdibam nokuhst uj fainneeziskām.

Kad kahda feewa silda sawu behrnu, tad mahtes kermenī sinamas schuhninas isstrahdā weelu, kura sildainim ustura dshwibu. Te muhsu preeschā ir biologiskā parahdiba. Bet kad nu feewa pehz behrna atfchirshanas winam dod baribas lihdselkus, kuri nemti is aplahrtnes, tad sildainim derigās weelas fagataro schis feewas schuhninu kopiba (tas ir indiwiids). Pahrgtosiba wehl jo wairaf nomanama, kad behrns pa sinamu laiku dabu mahtes peenu pamihschus ar ahrejo baribu.

Wehl weens otrs peemehrs is kustonu walsts. Wistas ola fatura dihgta schuhninu, kurai wisaplahrt ir baribas weelas, ko zahlitis pa peramo laiku isseeto. Tās ir wistas kermenā schuhninas, kuras pagatarwojuschas schis weelas. Tas ir tihrs biologisks akts. Ne tapat tas ir pee bitem. „Darba bites apgahdā ar baribas lihdselkeem ihweenu schuhnu, eekam mahтите tani eedehj olinu un tad aishwahlo schuhnu.“ Te mums jau ir fainneezisks notikums, jo bites dihgta schuhninai preesch attihstishchanās wajadsigos baribas lihdselkus fahrahj zaur indiwiida wifu schuhninu kopeju darbu.

Pehz baribas problema apluhstom nu kahdu otru parahdibu, kurai ir teescha atteeziba uj aplahrtnes peelahgoschanu. Aukstās semēs dshwojoscheem kustoneem epitelija jeb wirsahdas schuhninas isstrahdā beesu kaschoku. Stas nu

galu galâ ar to ir panahkts? Kaschoks ap kustona kermeni sagahdâ to augstako temperaturu, bes kuras winsch neivar dshiwot. Tâ tad aukstâs semês dshiwosochu kustonu epitelija schuhninas mahksliski sagahdâ ap organizmu kahrtu flta gaisa, kuru daba tur naw dewuse. Galu galâ tas peelihdfinams klimata radishanai sinamâ eerobeschotâ apmehrà, jeb ziteem wahrdeem fatot, peelihdfinams dshiwes apstahku peemehroschanai kustonu meefas sawwabiam, jeb waj, ja wehl tahlak grib, pilnigai islihdfinaschanai starp kustona eefshejo organisaziju un wina apfahrtnei.

Sa nu zilweks dshiwodams kahdâ aukstâ semê notauj kahdu kustoni, nonem tam kaschoku un scho apfnahj ap sawa pascha kermeni, tad winsch ari ap sawu personu sagahdâ augstaku temperaturu, un ari winsch apfahrtnei peelahgo sawam wajadsibam. Winsch mahksliski few sagahdâ fltumu, kura dabiski naw. Tas ir gluschi tapat kâ ar kaschoka augschanu us kahda kustona kermena, starpiba ir tikai ta, ka kustona ahda zehlfes no fewischka schuhnu darba, bet zilweka kaschoks no wisa individua darba. Lihds schai deenai par mas wehribas peegreests pilnigai weenadibai starp schuhnu un individua darbu, tagad gan to eefahjt jau darit. Tâ Petruschijis faka: „Zilweks zaur sawas ruhpnenezibas lihdsfekem, zaur rihkeem un eerotscheem, zaur apgehrbu paplaschinajis sawu darbibu. Kustonis un fewischki kufainis us sawa pascha kermena nehâ sawas aiffardsibas un aiffahwibas lihdsfekus. Termitu saltatu eerotschi ir winu schokki; termitu strahdneeku rihki ir schokki, kahjas un gumijs, kuru wini atdala, un winu kermena ahdainais tehrys ir reisê ari apgehrbs un brunas.“ Zilwelam no dabas naw nekahdu eerotschu, winsch tos sagahdâ zaur wisa sawa kermena darbu, un fainneeziska gaita pee tam ir nepahrtraukts un teefchs turpinajums no biologiska darba.

Schi pahreja no biologiska notikuma us fainneezisku jo gaischi redsama pee kahdas zitas parahdibas. Tâ peem. afnu usdewums ir, isgatawot muhsu organismam wajadsigo zuturu. Sa nu mehâ zuturu raschojam un to ehdam, tad mehâ zaur saweem mahksliskeem panehmeeneem papildinam dabu. . . . Zuturs, kuru apehdam, ir tâ fatot pilnigi gataws dedfinams materials, kâ Burdo mums to pafskaidro.

Lapeh; wispahrim war teikt, ka baroschanas stahw us zeka juhtim starp biologiju un fainneezibas mahzibu, jo baroschanas eefshejama tikai zaur produkziju, un tiklihds us scho weedokli, tad atfihst, zik maldigi ir, tijet, ka produkzija ir weenigi zilweziska un foziala leeta. Gluschi otradi, wina ir biologiska un wispahreja parahdiba. Wisweentahrschafais kufainits weenmehr nopuhlas, pahrwehrt sawu apfahrtnei; tâ tad winsch strahdâ un rascho. Saimneeziskâs un fozialâs parahdibas neatrodas weenigi zilweka gribas aplokâ, bet winas wiszaur eekriht dabisko notikumumu laukâ. Tâ tad no sinama weedokla dshiwoschana un raschoschana ir identifti sajehgumi.

Saet bojâ tahdai buhrei, kura nepeelahgojas sawai apfahrtnei. Bet peelahdsiba war buht diwejada: padoschanas waj reakzija. Cedomasimees kahdu kustoni, kuresch

paradis dshiwot fltâ semê; temperatura pehfschmi fahjt kript. Te nu kustonim war buht tschetrejada iseja.

Wispirms tas war pilnigi padotees apfahrtnei. Kustonis war atstahjt to apgabalu, kur temperatura patlaban krihtas un aifzetot us kahdu apgabalu ar masat bahrgu klimatu. Winsch war palikt aukstajâ semê un nonemtees tur pahrschemot; ziteem wahrdeem, winsch war eefahjt masat rasmigi dshiwot, no gada diwpadfmit mehnescheem tikai pa feschchem attihstik sawu organu darbibu. Schis abas rihzibas ir pascha peelahgoschanas, padoschanas apfahrtnei.

Bet kustonis war ari reaget. Wispirms biologiski, pee kam wina epitelija schuhnâs isstrahdâ beefas duhnâs waj kreetnu kaschoku, ar kura palihdsibu kustonis war iszeest aukstumu. Schai gadijumâ kustona schuhnâs radija ap wina kermeni to temperaturu, pee kuras tas bija peeradis, ar ziteem wahrdeem fatot, wina organisazijai wajadsigo temperaturu.

Ta ir aktiwa jeb darbiga peelahgoschanas pee apfahrtnes zaur biologisko panehmeenu.

Bet ja kustonis spehjt apgehrbtees ar zitam kustonim panemtu kaschoku waj ari uszelt few kurinamu mitelli, tad muhsu ir apfahrtnes peerihkoschana zaur fainneezisku panehmeenu. Zilweks, buhdams peespeests dshiwot aukstâs semês, war, ja winsch prot isgatawot pilnigus kurinamus aparatus, turpinat jo rofngu dshiw; ja winsch to nespehjt, tad winam jadshiwu druhma, nogurstoscha dshiwu, kâ eskimoseem.

Tâ biologiskâs un fainneeziskâs parahdibas war weenu zaur otram isstaidrot; bes apstahku peelahgoschanas sawam wajadsibam kustonim naw nekahda dshiwoschana, un schi peelahdsiba ir produkzija.

Es scho analogiju starp biologiskeem un fainneeziskeem fatteem neusstahdu ais preeka us kahdu genialu teoriju. Tahda gara neekoschanas buhtu tihrà laika schkeeschana. Buhtu nezeenigi preeksch tam isleetot kaut waj weenu minuti, ja schim analogijam nepeemistu wisaugstakâ nosihme. Dabiskai metodei buhs tautfainneezibai buht par neschobamumu pamatu. Bet lai aptwertu fainneezisku parahdibu ihsteno buhtibu, wajaga eet atpatat pee winu fahotnes, t. i. pee biologiskam parahdibam. Tikai tad war finatni par fainneezibu nostahdit us neschobameem pamateem, us winu pimatnejo flinti, apaksch kuras wairs naw eefshejams palihst.

Sa kas reis atfinis dabisko metodi, tad wairs nebuhs weegli, tautfainneezibas mahzibu usbuhwet us personifku schkitumu drupeneem pamateem. Bet lihds schim tikai tas gandrihs weenigi darits, preeksch jebkuras fainneezibas parahdibas peewestas Adamu Smitu, Mikardo, Bastiâ, Roscheru un zitu domas un raudsits winu domu zaurmehru usstatit par pateefsbu. Schi metode ir gluschi nepareisa. Galâ tatschu jabeids ar jurare in verba magistri un janonemas teefchi nowehrot dabiskos faktus.

Kâ peemehru preeksch teiktâ nemfim kapitala problemu. Waj kapitalis ir dabiska parahdiba, muhsu gribas produkts waj muhsu gara maldiba? Ja kapitalis ir dabisks faktor,

tad wiß isdaritee mehginajumi to nobihdit pee malas, ir tikpat wahji kà raff mehginajumi, pee mugurtaulainem kustoneem nogahdat pee malas aßnu rinkofchanu. Bet ja kapitals naw fastopams dabà, tad tas ir zilweku isgudrojums un no ta war attratitees.

Ja otrup funtziju noschkirfchanàs ir dabists notifums un ja dshwibas pilniba stahw teeschà atteezibà uf scho

noschkiroschanos, tad brihwirtirdsneezißas peekritejus newar ar to aplarot, ka wineem pahrmes, ka wini esot mantfchesterneeki. Mantfchesterei un Birminghamai ar scho leetu naw nekahdas darifchanas. Ja kahda parahdiba attariga no dabas, tad wina pastahw zaur fewi paschu, nemas neevehrojot individualus un subjektivus usflatus.

(Turpmat beigas.)

915

Pasaudetas paradises atrafchana.

Dr. Richarda Henniga.

Jautajums, kur buhtu warejuse atraftees bibeles paradise, brihnißkalis Edenes dahrsis, leknis un augligs, par kura saudeschanu nekaitamas zilweku paudses arween no jauna un atkal jauna schehlojuschàs, kopsch ilgata laika no darbinajis ari stingri finatnißko pehtifchanu. Weenalga, waj kà kurais pehtneeks wezàs deribas mihligi-rahtnos tehlojumus ir eestatijs kà burtißku pateefibu, waj ari tos apstrahdajis kà jaunu wezu tautas teiku, katrà gabijumà winam ta leeta flaidra, ka wezo israeliteeschu fentschi reiß dshwojuschi kahdà brihnumkrafschnà semè, no kuras atminas usglabajuschàs teikà par paradisi. Jaunakà laikà, it fewi schi kamehr Delitschs laidis klajà sawus pamata darbus par paradises problemu, — fleezas arween wairaf uf to, ka Mesopotamijà buhtu ta seme, kas bibelè mineta par paradisi. Deembijigas dwehseles jau agraf tizejuschas un ari wehl tagad tiz, ka paradise pehz zilweku pirmàs grehtos kraischanas nosjuduse no semes wirfus uf wiseem laiteem, waj ari pahrzelta kahdà nepeetamà weetà. Uf schahdam domam nahza zaur to, ka nekur neweenà semè newareja fastapt tahdu apwidu, kas zil nezil buhtu peelihdfinams burwigai bilbei par saudeto paradisi: wisur zilwekem ar fuhru gruhtu darbu wajadseja nopelnit dshiwes pahrtiku, wisur ruhpes un behdas un posts un noseegumi un nekur pehdas no schahdas jaukas Lejputrijas, kur zilwekam wißs patß no fewis eekrita klehpi, kur waldbija weenigi laime un preeks un peetiziba . . .

Naw nekahds brihnum, ka uf jautajumu, kur atradufes paradise, tik ilgus gadu fimtenus nebija nekahdas atbildes. Tagadejai Mesopotamijai, semei stary Tigrisu un Eifratu koti mas lihdsiga ar to paradisißku. Tomehr nekahds dusmu deews schim fwehtam Edenes dahrsam naw lizis nogrimt un zilwekus no ta isdjinis postà, bet paschu zilweku kuhtriba un aplamiba, wina meermihlibas truhkums, wina patmihliba bija padarijuschi galu schim augligam dahrsam, kas Mesopotamijà reiß pateescham bija. Ja ari diwju upu seme Mesopotamija un Babilionija nekad naw bijuse ta, to tautas atmina labpraht pahrsphiledama un teikà spilgtam krafsam tehlodama no winas istaifjuse, tad tomehr mehß droschi finam, ka wehlatà fenatnè un pat wehl reiß masakà mehrà widus laikos ta atradufes uf tahdeem kulturass augstumeem, kahdi tagad winas apmekletajeem ir tihri nesaprotami. Pahrihedamees zetotajs wehl tagad apskata

nekaitamàs un mihligàs drupas no bojà gabijuscham pilsehtam un ne masat pahrihnamees laßdami wezoss wehstures darbos par scho reiß peemihotoscho tautu waru un bagatibu. Un mehß finam ari no kureenes schis bagatibas zehlas un kadeht wina tagad wairs naw. Wezee eedshwotaji prata koti augligai Mesopotamijas semei iswilinat winas mantas ar kahdu nedfirdetu leelistu kanalu fistemu, apalus 120,000 kilometrus (108,000 werstes) garu, kas katram stuhritim leetojamas semes peeweda bagatigà mehrà dahrgo walgumu (mitrumu). Jau afreeschi apuhdenofchanas noluhkà bija uspluhdinajuschai Eifratu par warenu eseru, Mitokris eseru, kuresch, kà stahita, spehjis usnemt uhdens daudsumus, kuri no upes peepulhdufchi 22 deenàs. Schis eerihkojumus tà tad leelà mehrà pahrspehjis tagadnes leju aisdambejumus Eifropà. Un blafus scheem leeleem un maseem apuhdenofchanas kanateem babiloneeschu laikos pastahweja ari leeliski kugojami kanati, kuri daschàs weetas saweenoja abas galwenàs straumes. Karalis Nebukadnejaris lika pagatarvot fchetrus tahdus schkehrskanatus, kuri tika pilditi no 60 kwadrat kilometru leelà un 11 metru dshità basena pee Sipiras. Pa leelako kanalu no teem, Nahar malka (karakupe) fauktu, wareja braukt zauri pat juhwas fugi.

Schimbrißscham turpretim no mahßfliflas apuhdenofchanas un gresnajeem kanateem nekas wairs naw atlizis; turku flitkà faimneezißa ilgus gadu fimtenus, tapat ari muhamedanu pahistamais fatalißms darijis sawu teefu, ka Mesopotamijà, Mas-Aßija un daudjās zitàs weetas atstahatas neisleetotas neismehrojamas semè apflehtàs bagatibas. Noschehlojamas felas naw ispalikuschas: semè, kurà it weegli waretu mitinatees 20 milj. zilweku, schimbrißscham dshwo tikai 4½ mil., pee tam wehl koti truhzigi, kamehr reiß weenà weenigà Bagdadè, tàs wißspofchakà laikmetà, ap 1000. gadu, dshwojuschi 2 mil. zilweku.

Jau ilgi ir finams, ka techniski koti labi buhtu eespehjamis diwju upju semi pazelt atkal atpakal winas agrakà spofchumà. Wajadsetu tikai atjaunot bagatàs uhdens ahderes un kanalus, kas ar daudjam sawam nosarem saweenojuschas abus uhdens apgabalus pee Eifrata un Tigrifa upem un wezee brihnumi kluhtu atkal dshwi; wehl Eifrata ilgadus tapat kà agrak ar saweem fwehtibu nesecheem pluhdeem, kuri Bagdades apgalà wef uf juhru sekundè

lihdj 6500 kubikmetrus uhdena, un tee reisi tapat ka Mila pluhdi apaugtoja semi wisaplahrt un preefch 2000 gadeem meefchu un kweefchu laukeem dewa 200., pat 300. graudu. Wehl widus laikos, kad Bagdade fasnedsa fawus seedu laikus, Mesopotamija, lai gan jau toreis winas kultura stipri bij gabjuse uf leju, maksaja gada 120 mil. rubtu nodoktu. Schimbrihscham, ja kulturu isdotos atkal pazelt, pehz Sprengera aprehkina wajadsetu eewahft $\frac{1}{2}$ miljardu netto un 1 miljardu brutto. Schini brihnijska seme gada laikā war eewahft diwas pfaujas, oranschas un dateles tur isdodas ne masak ka alpu roses un edelweifs. Pee tam wehl uf Tigrifas kreisa krasta Kerkuna un Erbila apgabala, pee wezas, is Aleksandera Leela webstures pasihstamas Arbelas, atronas milsi petrolejas slahni, kuri rajchibas sinā nestahw pakaf teem, kas pee Kaspijas juhras. Schim apafsch semes mantam jau nu gan ar Mesopotamijas apuhdenofchanas jautajumu naw nekahda teescha sakara, bet ir no ta tomehr tiktahl atkarigi, ka pilnā apmehra tos wardes tikai tad ismantot, kad semei buhs wajadfigee fatikfmes lihdjekki, kuri atkal no fawas puses ir atkarigi no ikreiseja semes kulturās stahwokka.

Zif sinams, tad jau gan protams paredsamā nahkotne fatikfmes lihdjekku jautajums pa dakai buhs jau nokahrtots wehl eekams buhs atkal iszehlees Edenes dahrs. Bagdades dselszjeksch pehz koti daschadas webstures mas gabos speedisees uf preefchu Mesopotamijas seme un naw jafchaubas, ka schis apstahlkis buhs warens eerofnatajs semes kulturās atjaunofchanai. Bet ka leetas tagad stahw, tad Bagdades dselszjeksch wehl bes schis isredses nahkotne nodomats un isbuhwets; tas noder ka labakais peerahdijums, ka jau schimbrihscham schahda fatikfmes lihdjekka eegahdashana fainneeziisti nemot naw neeeneffigs usderums. Tagadejās fatikfmes widus punktts diwju upju seme ir Bagdada, Harun al Raschida pilsehta, kura wehl schimbrihscham tapat ka preefch wairaf, nekā tuhstosch gadeem, ir koti swarigs fatikfmes punktts Indijas mantam, tapat ari zitu semju, kas atrodas pee Indijas okeana. Bagdada schimbrihscham, kas atteezas uf winas tirdsneeziibas fatikfmi, ir puslihdj pilnigi atkariga no kugofchanas pa Tigrifu. Uf reetumeem, uf Widus juhru, tai fawas mantas jafuhda tapat ka preefch tuhstosch gadeem ar karawanem, kurām lihdj Widus juhrai wajadfigs pilnu 40 deenu, kas muhsu ahtrajos laikos ir pahraf ilgs laika sprihdis. Neraugot uf wifu to fatikfme starp Widus juhru un Tigrifu ir wifai dsihwa: Lai gan pee Eifratas astoni plofti nemitigi zel pahri karawanes no weena krasta uf otu, tad tomehr nereti dascheem suhtijumeem nahkas deenam ilgi gaidit, kamehr peenahl winu rinda. Wardes gan noprast, to sem schahdeem apstahlkeem nosihme dselszjeksch, kas tagad nu beidsot pehz gadu desmitu ilgeem planeem stahfees dsihwe ka wahzu Bagdadas dselszjeksch.

Ka seme weza turiba wehl tomehr deesgan flaidri no-manama, to leezina falks, ka neraugot mas isdewigos fatikfmes apstahlkus, peemehram weenigi Mosul wilajeta gada laikā issuhda labibu, wifadus augtus, kasu ahdas u. t. t. par apmehram 6 milj. franku, kam pretim stahw gada eewedums 12 milj. franku. Bagdadas fawus iswe-

dumus skaita uf 4 milj., eewedums uf 8 milj. gada un Basras, wezas flawenās Balsoras tirdsneeziibas apgrofijums istaisa gada uf 50—75 milj. franku. Nemas newar aprehkinat kahda mehra usplauts schis pilsehtas un semes, kad Bagdadas dselszjeka fleedes, kas schimbrihscham jau steepjas pahri Zilizijas Taurus kalneem, drihfi tuwosees ari Eifratu un ees tad uf preefchu lihdj Bagdada, Basrai un Koweitai.

Ka te fagatawojas leela fainneeziiska attihstiba, war buht wisgaischaf redsams jau no tam, ar kahdu ahrtahrteji dsihwu dedsihu angli jau tagad luhko nodroschinat few kugofchanas monopolu uf Eifratas un Tigrifas upem. Anglu twaikonu fabeedriba „Lynch“, kurai ir monopolis uf Eifratu, to patwarigi peefawinajufes ari uf Tigrifu un taisni pehdejās nedekās anglu waldbiba luhko ar wifseem lihdjekkeem peedabut par to ne wifai eepreezetos turku waldbibas wihrus, lai tee atsihtu to ka notifikufchu faktu.

Un tamlihdj ari wehl bes tam eewehrojama fainneeziibas stahwoklis, kahds tirdsneeziibas punkteem pee Tigrifas tas tiks jo leela mehra paweizinats zaur Mesopotamijas atdsimfchanu. Atteezas jau tikai uf to, ka turtu waldbiba fneeds rotu uf scheem fokeem, kas eerofnats no reetumu tautam — un Edenes dahrsa radischana no jauna notiks bes schaubam! Tas ir, ja fanahl kopā tee augstee naudas lihdjekki, kas nepeezeeschami wajadfigi, lai iswestu zauri scho wareno planu!

It fewihschi angli ar fawu gaischo skateenu, atteezotees uf fainneeziistam eespehjamibam, ir jau patlaban pamatigi studejufchi Mesopotamijas jautajumu un tikai wehl jaunakā laikā flawenais anglu uhdens buhwes inscheneers fers Wiljams Wilkofs, kurfch ar fawu darbibu pee leelajeem Mila reguleschanas darbeem (Asunas aissprostojums) eeguwis flawu, ir ufstahdijis noteiktus preefchlitumus, atteezotees uf Mesopotamijas kulturās atjaunofchanu. Turku waldbibas usderumā tas ismeklejis turpat uf weetas tureenes websturi un semes grunts apstahlkus. Schim noluhkam Wilkofs grib pirms eerihkot Lejas-Mesopotamija Eifratu un Tigrifa milsiigus appluhdinajumu dambjus un no ta aissprostotam lejam wadit ahra uhdens rakumus uf starpupes semi. Schee uhdens tanaki sadalitōs arween wairaf faros un beidsot peewestu fwehtigo mitrumu apafus 55,000 kwadratkilometru leelam apgabalam. Lai iswestu Wilkoka nodomus pilnā apmehra, gan sinams wajadsetu kahdus 5 miljardu rbl. leelas naudas sumas. Bet ta ka tos eespehjams sadabut tikai pamafam, tad newajadsetu no fahkuma strahdat ar tik leeleem kapitaleem, bet gan uf fahft masakā apmehra un pirms tad konstatet, zif leelu labumu zaur to war panahft. Schimbrihscham Wilkoka projektts naw nekās wairaf ka ideja, kas atronas uf papira. Bet ta ka Turzijas jaunee kungi, t. i. masak sultans, kuram tikai blafus nosihme, ka waldoschee ministri un turku parlaments, pret scho planu isturas labwehligi (kas koti faprotams, eewehrojot wina leelo fainneeziisko nosihmi), tad ari radisees lihdjekki un zeki, lai idejas, kas tagad atronas uf papira, pahrwehrstu par dsihwu un apbrihnojumu pateefibu.

Wispirmais šahums, lai eeguhtu atpakaļ saudeto paradīsi ir pat jau jaunakā laikā darīts; koti kreetnais turku atklatu darbu ministrs Maradunghians, proti, preeksch neilga laika turku awisēs lika isfludināt, ka waldibai buhtu patihkami peesolijumi uš uhdens buhwem un dambju eerih-kojumeem Mesopotamijas weetās, peemehram pee Hindije, pee Kalaat Feludjas, pee Eifratas u. z. Ja nu tad, tad tagad gaisā lidojoshās idejas reisi buhs pahrwehrtas

darbos, dirwupju semē gan warbuht nepazelfees tahda paradise, kahdu mums aptehlo deewbijgee nostahsti, tad tatschu schimbrihscham stipri palaištā semē war tikt raditas jaunās kulturās wehrtibas, kurām nemas newajadsēs kaunetees no tām, par kurām stahsta wezee afreeschu un babiloneeschu nostahsti, ja ari tās pehz fawas dabas buhs zitadas.

176

Par mihlestibu.

Andrè Beonjè (Beaunier). Bahžu keisaram Wilhelmam turetš preekschlasijums no Schane Granjè (Granier) kundses Reudeckas pili 24. (11.) nowembri 1909. g.

Ne! . . . Nesat man galbdiu . . . Tā! . . . Un krehflu . . . Tā, labi! . . . Un nu apklahjeet galbdiu . . . ne, ne safu segu . . . wehl sakatu, tīt safu, tā zeriba . . . Tā ir pareisi . . . Jo no sakas krahsas segas redšams, ka persona, kas nosehschas pee galbdiu, grib turet preekschlasijumu . . . O! un glahši uhdens? . . . Preekschlasijums bes glahses uhdena? . . . Ir jau kaudis, kuri tura preekschlasijumu bes temata; pee ta jau parasts; waj ari runā bes dahwanu: ja, ari tas jau nahš preekschā . . . Bet bes glahses uhdens? Nekad! . . . Protams parasti jau nedser . . . bet tas neļ nēstaisa; isfkatas flaišti un tas nu tā reisi parasts . . . Un negribam tatschu pastahwoscho isnihzinat ar weenu wehdeklā fteenu: es neesmu gahseja! . . . Un schee fihkumi, kuri neleekas buht nekās, pateefbā ir wišs. Rekwisiti, peederumi — ir galwenā leeta, ja tā labi apdomā. Kas mehs buhtum bes rekwisiteem! . . . Luhš, tā jau kahdā jaukā deenā muhsu dšihwoktos eerihkota zentralapkurinashana; un nu naw wairs kamini, naw kwehles sem pelneem, naw wairs gimenes ugunskura: tas bija taisni gimenes dšihwes gals, ne wairak ne masat! . . . Tas rahda no kahda leela swara ir peederumi! . . .

Es jau gan šinu, ka tee breefmigi kwehpa, schee labe, wezee zitreisejee kamini. Bet tomehr labpraht faradās kopā pee kamina, lai omuligi tehrsetu. Un tad ir jau daudš kauschu, kuri kwehpi un ir tomehr gneti! . . .

Tā tad dodat man glahši uhdens! . . . Pateizos!

Manas dahmas un mani fungi! Esmu apnikuse spehlet komedijas, dseedat, rezitet monologus. Tas wišs tīt neewehrojami. Un tadeht jums tureschu preekschlasijumu, jo tas ir à la mode. Ja gan preekschlasijumu, titpat labi tā kaut kuresch zits. Esmu apnikuse buht amifanta! Ja kaudim amife, tee nemas netiz, ka tas maksatu publes — kamehr tee pret to, kas teem garlaiko, sajuht augstzeenibu . . .

Mans temats? . . . Minat! Bet to usminet naw gruhiti, naw jau daudšums tematu, tikai weens. Gan to war dashadi usfert; bet temats galigi weens un tas patš: mihlestiba . . .

Es jau nu waretu tā, it ka es gribetu runat par Trojas karu . . . Ja, kas tad pateefbā bija Trojas karš? Tikai skandals, kas iszehlās deht flaištās Helenas

mihlotaja un kahda gana, wairak nekās. Nu ir jaatfihst, ka toreis fahzela breefmigi ellischu trofni nabaga noscheh-lojamās seewinas deht, kura peekrahpa sawu wihru. Ja schahdas maneeres pastahwetu wehl tahlat, tad Eiropā gan klahtos jauki! Kari nemas nebeigtos . . . Bet par laimi laulatee wihri schimbrihscham kkuwuschu prahtigati.

Es waretu ari tā, it ka gribetu runat par Deenwidus Afrikas selta bedrem. Tad mani noturetu par tautas šaimneezi . . . Br! Man pahrskreen schalkas pahr muguru! Tomehr beidsot, ko tad nosihmē tas: selta bedres? Leeli maki pilni naudas. Un kam noder nauda? — Lai pirktu pehrles. — Preeksch kam? Preeksch damam. — Preeksch kahdām damam? — Preeksch tām, kuras mihlo . . . Nu, neufspeedischu jums to atfihtees: atkal mihlestiba, arween mihlestiba, uš to arween nahšam atpakaļ. Un Deenwidus Afrikas selta bedru problems ir koti mihlsch problems, par kuru interesejas ari wezi, koti dšihwes preezigi tautšaimneeki . . .

Es waretu jau ari tā, it ka gribetu runat par seeweeschu kustibu. Neesmu tomehr seeweeschu teešibu karotaja, ko jums labat tadeht pasaku. Ko tad ihsteni schis damas prafa? Balsš teešibu, es juhs luhdsu! Kadeht winas grib balsot? Lai dotu likumus? Waj winas to jau tā ka tā nedara? Ja, es gan šinu, wihreeschi islaisch likumus, bet seeweetes tomehr wineem tos eedwesch! Newajag stahditees tikai preekschā likumu dewejus weenigi tautas weeneeku namā, bet ari mahjās pee zeenigās kundses un zeenigās jaunkundses: tur likumi teef eepreeksch sagatarwoti un iswillkti ar glaimēem maigā turwumā. Un beidsot, ja wihreeschi tomehr ar wišu to ir likumu nelgas, — kas tad ir tās, kas prot apeet winus, winu likumus? Mehs, seeweetes! — Ja gan, lai muhs mihletu. Tā tad atkal mihlestiba! Es safu jums, zita nemas naw!

Astahšim pee malas tufchos mahšligos kehreenus un iswairishanos, tapat ari wehstures rakstneeku tentas, tautšaimneeku un politiku un nu usbrukšim frontē manam tematam

Mihlestiba i.

Kas ir mihlestiba? . . .

Brihscham teef apgalwots, ka ta esot grehts. Manis

deht tas ari tà war buht, tomehr man rahdas, ka schis grehts naw neapejams.

Stendels stahsta, ka winsch Italià, Venezijà pasinis toti skaištu seeweeti. Rahdà wafaras wafarà, sem dsidràm debesim un mirdsofchàm swaigsnem, schi skaištà seeweete gahjuse ar draugeem us Markusa lautumu, eebaudit scherbetu. Us Markusa lautuma mustka spehleja aplamàs saldàs italeeschu dseemas, kuras kahpj galwà un sagatawo frds klapetajus. Skaištà seeweete tureja us karotes gala gabalinu zehlà aromatiskà faldejuma un eefauzàs: „Schehl, ka schis scherbets naw grehts!“

Waj wareet stahditees preefschà gresnibas lessi. Stendels faka, ka ta esot bijuse kahda skaišta seeweete. Tomehr es domaju, ka winsch muhs joko, ta bija pateesibà weza kundse . . . Grehts? . . . Kadeht ne! Wina titai nebija ihstà nashketaja! . . . Ja lasam laikrakstus, tad par mihlestibu dabonam sliktas domas. Mihlestibas stahsti, kahdus mehstos tur fastopam, mums newairo duhschu. Gals ir schahweens no rewolwera, nashcha duhreens, witriols . . . ko es tur sinu! Kahds fazija, laimigàm tautam neefot wehstures, tàpat kà godajamàm seeweetem. Nu! Maigeem mihlestajeem tapat naw wehstures un tee nenahk ari laikrakstos. Ja buhtu prahtigi, tad nelastu nemas laikrakstus, jo par teem titai war dusmotees. Tomehr nu beidsot raudsifim usskaitit, zil ir to mihletaju, par kureem nerunà Peenemfim, ka us deenas nahktu fimts mihlestibas tragediju . . . Es luhdsu, kas tas ir starp wiseem teem mihlestibas stahsteem, kuri nemitigi noteek? Un tee ir jauki, tee ir mihki, tee ir peewilzigi — titai tee lautini, kureem ta nodarijuse skumjas, to labpraht gribetu atdarit ziteem . . . Bet ja drihktu jums dot padomu, tad neklausatees us scheem laudim. Klausat labat sawai frdij: tà ir labat! . . .

Jums fazis: Eft labst! Nebihstees! Winsch tewi koti mihko . . . enfin . . . tà, ka tas jau spehj mihlet. Un wairat jau tu ari newari darit — tà tad arween koti jauki. Newajaga jau taisni buht Tristanam un Isoldei, Romeo un Julijai, Paolo un Frantscheskai . . . Al ne! Ja tu gaidist us tik pahrspehjigu, mana labà masà, tad palikst jumprawa. Un nenoschello to nemas, waj fini! Leela kaisliba ir neehrta postoscha leeta. Isoldei, Julijai un Frantscheskai naw bijis nelahdu labu deenu pee sawu breefmigo mihlotaju sahneem. Nemas nesinu, waj tam atlika laika, apmeklet sawus stroderus un modistes. Bet naw jau pasaulè weenigi Tristani, Romeo un Paolo, mihkà masà. Titai neprast pahrat dauds un tu buhst koti laimiga!

Jo buhte, kura prasa dauds ir arween tà, kas arween patru mihlestibu padara par nelaimi. Ja sinatu, ko wisu neriske, teekdamees pehz leelas mihlestibas, tad to diwreis pahrdomatu eekams to daritu. Masa mihlestiba ir labaka; waj ari diwas, trihs ischetras masas, lai atshwehrtu leelo, kura negrib nemt nelahdu galu: ta ir gudriba — kà man tizis stahstits!

Masa mihlestiba ir kaut kas peewilzigs. Al, ja buhtum prahtigi; zil patihkama buhtu dsihwe! Ja titai prastu peetik ar to, ko listenis labpraht nowehl! Bet to, luh,

neprot. Melle fareschgijumus, kur tahdu nemas naw. Wihreeschi tikpat kà apsehsti, skalbit matus, kur tee waretu tos weenfahrschi pahrgreest: tas wineem par weeglu. Un skaišti seeweeschu mati ir gari, tà tad tos weegli pahrgreest; bet tee ari smalki — skalbit tos newar . . .

Tomehr neraugot us wisu to naw noleedsams, ka mihlestiba naw taisni weegli rihkojama kaisliba. Ta prasa ishweizigus mahksleneekus, smalkus amateerus. Un tas kaunakais tas, ka tai arween wajag diwu dalibneeku . . . kas pee zitàm kaislibam nenahk preefschà. Dusmas peemehram ir koti dauds praktiskaks aistustinajums; jo preefsch tam newajaga diwu: skaišti sadusmotees war ari weens patš par sewi.

Nesinu wairs, kad man stahstija reisi par kahdu jaunu puist, kuras bija koti sliktas raksturs. Wifs, ko winsch ween eeraudstija, to sadusmoja; laudis, kuras winsch fatika, winu faruhgtinaja, pee itweena wahrda, kuru tas dsirdeja, tas faskaitàs. Rahdà deenà tas patš pee sewis nodomaja, ka newar wairs ilgat isturet, ka naw nelahda dsihwe. Un winsch aigahja tufnefi tikpat kà weentulis us wiseem laikeem. Gluschi weens, alà ar kruhfi uhdens. Ne peežas minutes winsch tur nebija pabijis, kad jau skaitàs atkal par sawu kruhfi: ta aistaweja wina kustibas brihwibu, ta eenehma pahrat dauds telpu . . . nesinu, ko wehl wisu; ihst fakot, tas sahka sawu kruhfi nolamat un tà ka wina tam neatbildeja — jo wihreescheem newajag arween atbildet, zitadi tee eet pa tablu — tas winai eespehra stipri ar kahju. Kruhse bija titai mahla trauks; muhsu weentuka kurpem bija naglas, ihst fakot, nabaga kruhse fashkikhda drupu drupàs. Tad gan weentulis sajutàs druszim weentuligs . . . Nu, es domaju winsch buhs pirzis jaunu kruhfi, lai skaištos atkal par to . . .

Ja, tà ir! Apgalwoju jums, ka dusmas ir koti mehrkim peemehrota kaisliba — bet ar mihlestibu ta ir zitada leeta. Preefsch tas, kà jau fazits, wajaga diwu, kuri abi fagrositi. Gan beeschi weenam no teem neklahjas labat, kà nabaga kruhsei — titai ar to starpibu, ka schi tad ir nabaga wahriga leetina, kas dsihwo un zeefsch; leeta, kas ar to neapmeerinas, aisskreet projam, bet raud; neapmeerinas ar to faeet drubu drubàs, bet mirst! . . .

Tomehr atstahfim labat to, jo tas naw jautri.

Apgalwo, ka mihlestibai esot diwi eenaidneeki: wihreeschu lepniba un seeweeschu koketeschana.

Wihreeschu lepniba: ja, tà ir! Wajaga titai pastatitees us wineem. Naw neweena wihreescha us pasaulès, kas netura sewi par to apburofchako, kahds ween bijis . . . Ne, ne, ne weena pascha! . . . Suhš domajat juhs eseeet godprahtigaks nekà tee ziti, tadeht, ka nepraseet pehz skaištuma? Labi! Peenemts, ka neeseet skaišti, bet . . . Suhš tureet sewi par inteligentatu, nekà tee ziti. Wini nemas naw inteligenti? Nu, par mani war buht! Tomehr tad wismas atroneet, ka tee mihligaki, juhtigaki . . . Ne! . . . Nu tad originalaki . . . Ja gan! Nerunajeet titai pretim. Naw neweena wihreescha us pasaulès, kurfch sewi neturetu par originalu. Un naw neweena wihreescha us pasaulès, kurfch nebuhtu pahrelezibà, ka wina originaliba



Andromedas afwabinaschana.

Scipela glesna (Suwra, Paris).

taisni tā, kas patihk, to mihko, pehz kuras ikweena feeweete, kuru tas fastapis, no wifas firds ilgojusēs . . . Zuhš fakeet, juhs neefat nelga? Ak, kadeht tad nē! Zuhš tā tad neefat wihrs? . . . Nu tad atwainojat!

Un nu feeweefchu kofetesšana . . . es nesinu, neefmu nekad to manijufe. Waj feeweetes pateefcham kofetes?

Winas labpraht labi gehrbuschās, jo to es nenoleedsu. Bet kam tad ir tas labums no feeweefchu eleganzes? Winām pašchām ne. Wihreescheem.

Paftatatees tikai. Man ir flaišta kleite. Tas ir, peenemfīm, man buhtu flaišta kleite. Es to apwelku. Waj es warbuht redsu fawu flaišto kleiti! Nekad. Kas winu reds? Wihreeschi un feeweetes. Nu feeweetes to atron par nejauku, waj ari, ja atron par flaištu, tad flaiščas. Zuhš tatschu negribeseet tizet, ka feeweetei patihkami, redsot otru feeweeti labi apgehribuschos? Ai ne, flaištās drehbes naw feeweetei par preeku, to waru jums apgalwot, bet tikai wihreescheem par preeku: arween teem! . . .

Un tadeht wini mums sneeds flaištās dahwanas, pagodina muhs ar rotam un wifadu klimbim. Ja mehš stahwetu weenas, at, manas nabaga mahšas, mums pateefcham nebuhtu to apwilkt mugurā.

Un kas par egoisteem ir tee wihreeschi! Wini dahwina jums pehrles? Nu, lai ar to buhtu fazits: „Waj redsejat To un To kundsi? Winas wihrs tai dahwajis us dšimščanas deenu pehrku fakla rotu par diwi fims tuhstosch marku. Ja, tas ir koti kreetns wihrs, wina weifals eet teizami! . . .“ Wini sveefčas jums klah? Nu, lai juhs tad fazitu fawām draudsenem: „Winsch ir koti peewilzigs zilweks, un zil laipns winsch un apdahwinats! . . .“ Wini juhs mihl? Nu tas wineem dara preeku. Naw jau absoluti garlaizigi mihlet flaištu masu feewinu, kura scho mihlestibu no wifas firds atbild!

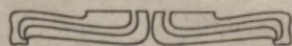
Un tadeht es wehl reisi faku: wini ir egoisti. Jo wihri, kuri tik egoistiski, ka tee mihl it wifas feeweetes, tās wifas labpraht gribetu apfahrt ar pehrlem un dimanteem!

Un feeweetes? Waj ari winas naw egoistes? Waf firdigi atfihstotees, ja, ari winas! Ak, ja nebuhtu nemas egoiste, tad neweenu nemihletu Bet eekams war rast tizibu mihlet otru, wajaga buht mihlejuschai pašchai pirms fewi. Tahdā kahrtā to mahžas

Ja, wihreeschi ir egoisti, un feeweetes ari. Un mihlestiba ir diwu egoismu kopā fatrahpiščanās, kuras weenu pee otra nowed sentimentalās interesēs. Mihlestibas skati teatra gabalos ir flikti darinati. Romeo faka Julijai: „Es mihlu tewi, mana dahrgā Julija!“ un Julija atbild: „Mans dahrgais Romeo, es mihlu tewi!“ Protams, tā runā. Bet ja buhtu pateefgi, tad tā nerunatu. Julija fazitu us Romeo: „Es mihlu fewi, mans dahrgo Romeo!“ un Romeo atbildetu: „Mana mihkā Julija, es fewi pee-luhdsu un tā no wifas firds! . . .“ Un tahdā kahrtā wini skaidri noprastu, ka tee abi faneeguschī laimes augstumus, abi diwi! . . .

Bet to nefaka, to neatfihstas — un tomehr tas ir weens un tas pats! Tas ir tas pats, tikai ar masu leekulibas peedewu. Par scho leekulibu tomehr nebuhs saimotees, jo ta ir ta, kas mihlestibu dara flaištu. Zuhš atfihfat: Ta nebuhtu flaišta! . . .

Manas damas un fungi! Tas ir, to jums gribeju fazit par mihlestibu. Zuhš domajat, ka tas naw wehl wifs? Sinu gan. Bet wifu newar fazit. Waretu jums pastahstit leelu daudsumu mihlestibas stahstu . . . kuri naw pateef. Ja tee buhtu pateef — ta buhtu koti leela fahde! Pateefus mihlestibas stahstus nestahstu. Tur naw to stahstit. Tee ir fšepeni, apflehtas gahrdas kwehles. Starpgadijumu naw. Wahrdi sche neder nefe. Un tadeht jums par to labak negribu runat. Un wispahr nemot: ihsta mihlestiba naw nemas tik jautra leeta. Ta ir laime wispahr. Un laime ir tik reta un wahriga leeta, ka par to pat nedrihst runat aij bailem, ka balšs dwefme to nefalaustu. Lai fargamees un zeescham klusu! Klusu, it klusu! . . .



Gesta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

Pirmā daļa.

Mahžitajs.

Behdigi mahžitajs stahweja kanzelē. Basnizeni pazehla galwas augšchup. Tā tad winsch tas bija pateef! Tad schofwehtdeen špredikim tatschu nebij japaleef nesazitam, tā tas bij bijis nedeku atpakal un daudš swehtdeenu preefch tam.

Mahžitajs bija jauns, gara auguma un starojoschi flaišs. Buhtu winam uslikuschī kara zepuri, apjosuschī winam sobenu un aplikuschi brunas, tas buhtu wislabakais tehls marmora statujai, kuru bes nemeera waretu nosaukt flaištakā fengreeka wahrdā.

Winam bija dšejneeka dšitās azis un stingrs, apafsch

kara wadona sods. Katrs wilzeens winā bija flaišs, isteifmes pilns — pilns genialitates un gara dšihwes kwehles.

Basnizeni jutās fawadi nospeesti, kad tee winu eeraudšija. Wini bij eeraduschī redset to tikai streipukojoschu, nahlot is kroga, fabeedribā ar jautreem dšehrajeem, tā palkawneeku Berentkreizu ar beesajām, baltajām uhfam un kapteinu Bergu ar ta pahrmehrigo meefas spehku.

Mahžitajs bij atdewees dšerščanai tahdā mehrā, ka wairak nedekas no weetas nebij wairs spehjis ispidit fawu amatu un draudsei bij peenahzees sneegt par winu subdšibas, wispirms wina prahwestam, pehz tam biskapam

un doma kapitulam. Un tagad biskaps bij eeradees sche — noturet draudse pahrluhkojumu. Winsch sehbeja kori ar sawu selta frustu us frustim. Un Karlstades un kai-minu draudschu mahzitaji sehbeja winam aplahrt.

Nebij ko schaubitees, ka mahzitaja istureschanas bija pahrlahpuse atkautas robeschas. Tanis laikos — schis stahstis norifinas pag. gadu fimtena diwdesmitos gados — nenehma to tik stingri, ka laudis dsehra; bet schis wihrs bija sawas dserfchanas kaisles deht lizis nowahrtā sawu amatu un nu winam tas bija jasaude.

Winsch stahweja kanzēle un gaidija, kamehr tika no-dseedats pehdejais basnizāe dseefmas pants.

Tā stahwot winu sagrahba pahr-leeziba, ka winam wifā basnizā, wifos trehsflos atrodas weenigi eenaidneeki. Rungi augscham loschā, semneeki apalschā basnizā, draudsei peeweentee jaunekki kori — wini bija wif tam eenaidneeki. Genaidneeks spehleja ehrgesles un eenaidneeks mina plehschas. Wif winu nizinaja, no shtajeem behrnineem, kuzus nesa neschus basnizā, lihds basnizās apkalpotajam, stihwam, stingram sal-datam, kusch bija lihdsijzihnijis Leip-zigas kauju.

Mahzitajs labprahht buhtu metees zekos un wehlejees luhgt no teem sehlsfrdibas.

Bet tuhdat pehz tam winu pahr-nehma tumshas dusmas. Winsch koti labi atzerejas kahds winsch bija bijis, kad pceksch weena gada pirmo reisi kahpa kanzēle. Toreis winsch bija tikls, newainots zilweks — un tagad winsch stahweja un statijas us wihru ar selta frustu, kusch bija atmahzis, lai winu teefatu.

Winam luhgschanu satot slihdeja weens afins wilnis pehz otra pahr wina seju — tās bija dusmas.

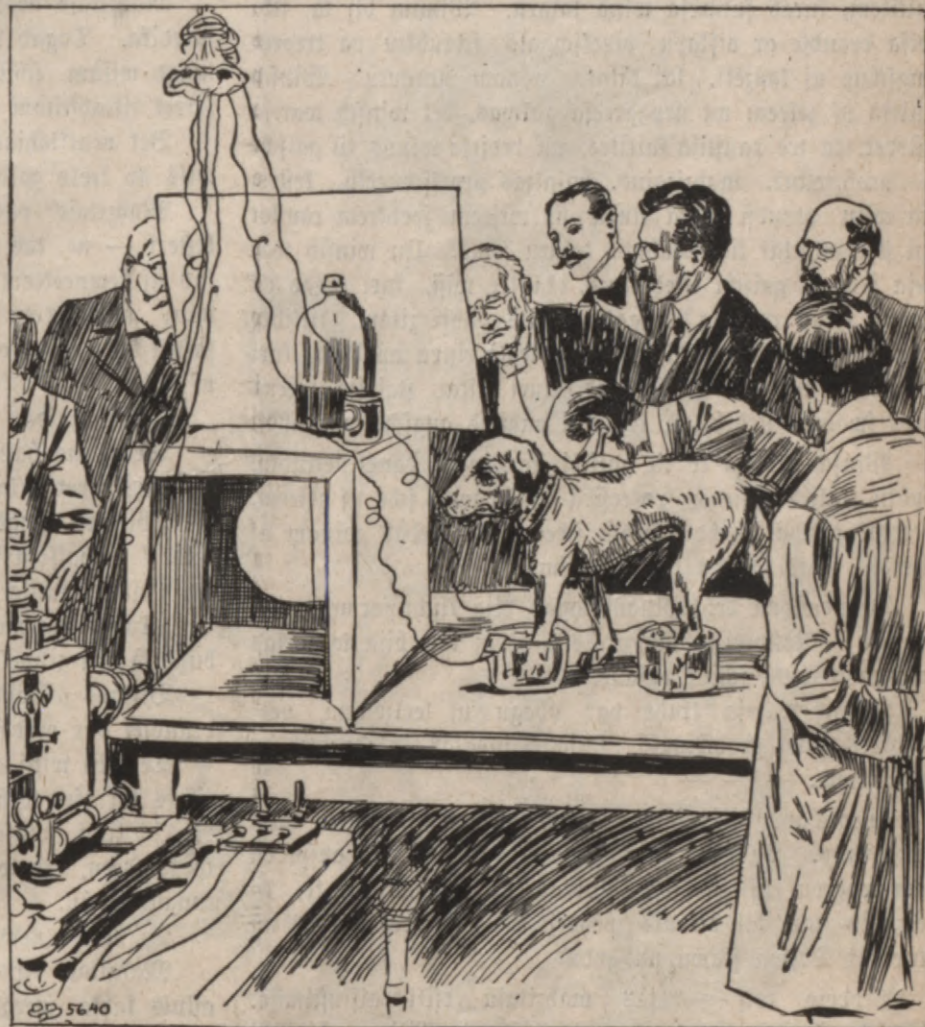
Sinams, winsch bija dsehtris — bet kam bija teefiba winu par to fuhdsset? Waj kahds bija redsejis mahzitaja mahju, kahdā winam bija jadshwo?

Stuju meschs .sneedsās tumshchi un druhmi lihds pascheem logeem. Mitrums pileja no melnajeem nama greesteem un fuhzās gar appelejuschām seenam us leju. Waj winam brandwihns nebij wajadšigs, lai ustructuret sawus prahtus, kad leetus waj putenosjochi sneegi zaur falauštām logu ruhtim speedās pee wina eelschā, kad flitti apstrahdatee, nolaištee lauki negribeja atmešt ne peeteekochi dauds maises, lai ar to atturetu no fewis badu?

Pehz pascha domam winsch bija taifni tahds mahzitajs bijis, kahdu tee fewim pelnijuschu. Dsehra tatschu wini wif. Kapehz lai winsch buhtu weenigais, kas fewim usliktos spaidus? Seewu apbedijis wihrs peedsehrās behru meelastā;

tehws, kas atnefs sawu behru kristit, tureja pehz tam dserfchanas swehtkus. Wifa draudse dsehra ejot no bas-nizas us mahjam, tā ka leelakā daka bij apreibuschi, kad noktuwa sehtā. Preeksch t a h d e e m bija nodsehrees mah-zitajs labs deesgan.

Amata gaitās — braukdams ar sawu plahnio mehteli mugurā juhdssem tahlu pahr aissaluscheem esereem, kur wif wehji aptampjas zits ar zitu; irdamees pa scheem pascheem esereem masā laiwinā gan wehtrā gan leetus gahses; sneega putenos, kad winam bijis jakahpj no ka-manam, lai ismihbitu sirgam zeku zaur jumta augštām kupenam; waj ari kad tam bija bijis jabreen pa nebrau-



Sirds eksperiments.

zameem, purwaineem meschu zekem — tur winsch bija mahzjees brandwihnu mihlet.

Weena deena pehz otras bij aishwillufes tumshchi un smagi. Semneeks un augstmanis — wif weenadi bij faistiti pee pasaules pihschteem, bet wataros gars bija nokratijis sawas waschas, atswabinats zaur reibinoschu dseh-reenu. Bija radees apgarojums. Sirds ktuwa filta, dshwe starojoscha un atskaneja dseefmas un smarschoja roses. Tad winam krogis bija palizis par roschu dahrju sem deenwidu debefs joflas. Wihna ketari un olives nokahrās pahr wina galwu, marmora statujās wiseja zaur tumschām lapam, filosofi un dsejneeki kluseja apalsch palmam un platanem.

Ne, winsch, schis mahzitajs tur augšam us kanzeles sinaja, ka dšihwi schai semes datā naw eespehjams panest. Wiš wina klawstaji to sinaja un nu gribeja winu teesat.

Wini gribeja noraut tam basnizas talaru, talab ka winsch peedsehrees bij eenahzis winu Deewa namā. Ga! — Wiš schee zilweki, waj tad teem — waj gan wini, kas sin, gribeja few eestahstīt, ka teem ir kahds zits Deews nekā brandwihns!

Winsch bija eewadijuma luhgšchanu nofazijis un tagad noleezās noškaitit tehweisi.

Pa luhgšchanas laiku basnizā walbija dšiti šapšihlets klufums. Pehšchani mahzitajs twehra ar stingru roku pee faititem, turas šatureja wina talaru. Winam bij tā, itkā wiša draudse ar biskapu preekšgalā schuhktu pa trepem augšchup us kanzeli, lai talaru winam norautu. Winsch guleja us zekeem un nepagreesa galwas, bet winsch wareja dširdet, ka tee raustija faitites, un redseja winus tik gaischi — prahwestus, mahzitajus, basnizas preekšneeku, kesteri un wišu draudsi garā rindā no wiseem spēheem raustot un steepjot, lai tikai dabutu talaru semē. Un winsch wareja few tik gaischi istehlotees, tā tee wiš, kuri tagad tik šrdigi winu raustija nogahstos zits pahri zitam, tiklihdš wina tehrys tiftu wakā, un wiša leelā rinda apakšchā, kuri newareja tift pee rauschanas, kuri titai štaipija weens otra swahrku stehrebes, tee wiš gahstos augšchejeem lihds.

Winsch redseja to tik gaischi, ka winsch, dauds netruhka, buhtu šlafi smehjees, pateesbā guledams sche us zekeem, bet tai pašchā brihdī aufsti šweedri isspeedās winam us peeres. Tas tatschu bija schausmigi!

Brandwihna deht winam tagad bija kluht par nezeenigu zilweki! Nošweests mahzitajs — waj tad bija wehl kas apkaunojoschaks schini pašaulē?

Winsch wareja kluht par ubagu us leelzekeem, peedsehrees gulet grahwmalā, štaigat lupatās, beedrotees ar wasankeem. — — —

Luhgšchana bij beigta. Tagad winam wajadsēja turet sawu runu. Te winu pahrnehma kahda doma, kas apspeeda tam wahrdu us mehles. Winam bij jadamā par to, ka schodeen tam bij atkauts pehdejo reis šahwet kanzeli un sludināt Deewa slawu un godu.

Pehdejo reis — tas mahzitaju dšiti aiskustinaja. Winsch aismirsa brandwihnu un biskapu. Winam bij schi isdewiba jafatwer un jaleezina Deewa gods.

Winam bij tā, itkā basnizas grihda nogrimtu dšitā besdibenā, itkā tās jumts kluhtu nozeltē, tā ka winam buhtu eespehjams luhkotees taini us debesim. Winsch bija weens, gluschi weens sawā kanzeli un wina gars dabuja špahrnus un pazehlās us atwehrtajām debesim augšchup, wina balšs kluwa stipra un šlaniga un winsch sludinaja Deewa godu.

Winsch bija eedwehšmas zilweks. Winsch atšahja isstrahdato šprediki gutot, domas lidōja lejup pee wina kā drošchu mahjas baloschu bari. Winam bij tā, itkā runatu kahds vtrš, bet lihds ar to winsch juta, ka schis bija tas augštakais to seme spēh sneegt un ka neweens newar

šposchumā un krahšchumā pazeltees wehl augštak nekā winsch, tā šahwedams un sludinadams Deewa slawu.

Winsch runaja tik ilgi, kamehr pahr winu twehloja eedwehšmas ugunigā mehle, bet kad ta bij dšifuse un jumts nogrimis atpakal us basnizas un grihda atkal is dšitā besdibena tikuse pazelta wezajā weetā, tad winsch nomētās zetos un raudaja, jo winsch apsinajās, ka dšihwe tam nu bija dahwajuse sawu škaištako un ka ta tagad bija winam garam.

Pehz deewkalposchanas bija janoteek basnizas šapulzei un jaisdara ismekleschana. Biskaps prašija, waj draudsei esot usturama šuhdšiba par sawu mahzitaju.

Mahzitajs nebij wairs dusmigs un spihtigs, kā preekš špredika. Tagad winsch kawežās un noleeza galwu. Ak! tagad wišam schim nelaimigajām brandwihna tentam bij jateek isklahstītām scho kauschu preekšchā!

Bet neatklahjās ne weena weeniga. Gluschi klufs bija wiš ap leelo galdu draudses šapulzes istabā.

Mahzitajs pazehla azis, wispirms pahri pretim us kesteri — ne, tas zeeta klusu; tad us basnizas aishildneem, tad us semneekem un dšels šaktuwju ihpachneekem — wini wiš zeeta klusu. Wini tureja luhpas zeeschi šaspeestas un raudšjās pušapjukuschu nolaištām azim us galdu.

„Wini gaida, lai kahds usšahktu,“ domaja mahzitajs. Weens no basnizas aishildneem nokahšejās.

„Es atrodu, ka mums ir labs mahzitajs,“ winsch teiza.

„Biskapa kungs jau pats dširdēja, kā winsch spēh špredikot,“ peebalšoja kesteris.

Biskaps šazija kaut ko par šprediku beeschu ispališchānu.

„Tapat jau mahzitajs ari tatschu war kahdreis šlims buht kā ziti zilweki,“ praštoja kahds semneeks.

Biskaps aishrahdija us to, ka mahzitaja dšihwe ir bijuse draudsei par peedauschānu.

Te wiš wini aishahweja kā weenā mutē. Wini mahzitajs tak esot wehl tik jaunš; tur newarot nekā šazit. Ne, ja tikai winsch gribetu weenmehr tā teikt špredikus kā schodeen, tad wini newehletos to atdot pat par biskapa kungu pašchu.

Te nebija neweena šuhdsetaja, neweena teesnescha.

Mahzitajs juta, ka wina šrds kluwa pašchaka, ka ašinis šahla weeglak pluhst pa dšihšlam. Tā tad winsch neatradās wairs šarp eenaidneekem, winsch bija tos eeguwis fewim tad, kad wismasak bij domajis, winam turpmak bij japaleek amatā!

Pehz pahrluhkōjuma, biskaps, prahwesti, mahzitaji un draudses zecnigakee tureja mahzitaja muischā maltiti. Weena no apšahrtejo mahzitaju kundsem bij usnehmufēs ispidit nama mahtes weetu, jo mahzitajs bija wehl neprezejees. Wina bij wišu eerihkōjuse zil labi spēhjams un pirmo reis tam atwehrās azis par to, ka labaki eekstatotees mahzitaja muischa nemas nebij tik koti nemihliga. Garais maltites galds bij klahts ahra sem kuplajām preedem un šwehtšwinigi lepojās ar baltajeem galdauteem un šilo porzelanu, ar glahsem un mahšfliigi šalozitām šerwjetem. Pee eeejas bij eestahditi behrsini, grihdas bij iskaištās ar pa-

eglu sfujam, us spahru galeem karajās puku wainagi, wifās istabās bija pukes, smagaiš twans bija isskautis un satganās loga ruhtes jautri salgoja sposchajā faulē.

Mahzitajs bija tik preezigs! Winsch solijās sewi, nekad wairs nedsert.

Ap wifu galdu neredseja neweenas zitadas tā ween jautras sejas. Wihri, kuri pirmit bij isturejuschees augstfirdigi un peedewufchi, tagad bij preezigi un mahzitajs un prahwesti bija preezigi, ta skandals tizis laimigi nowehršis.

Labais biskaps pazehla sawu glahsi un sazija, ta scho zetojumu eefahzis ar gruhtu firdi, jo launas baumas speeduschās winam ausis. Winsch esot dewees zekā atrast kahdu Saulu, bet, raugi, no Saula esot gan Paulus kuwis, kuresch wehl pastrahdashot wairat nekā wifē ziti. Un tahtat deewbijigais kungs runaja par bagatajam dahwanam, ar kahdām winu jaunais brahlis apbalwots, un tās flaweja. Winam newajagot kluht augstprahtigam, bet fanemtees wifus spehkus un turet sew stingru wakti, tā peeklahjas zilwekam, kuresch nes us saweem plezeem schahdu katrā sīnā smagu un dahrgu nastu.

Schinī pehpusdeenā mahzitajs nepeedsehrās, bet apreibis winsch tomehr bija. Leelā, negaiditā laime kahpa winam galwā. Debešis bija lituschas apgarojuma ugunigai mehlei pahr winu twehlot un zilweki bij dahwinajufchi tam sawu mihlestitibu. Wehl wakarā, kad weefi to atstahja, ašinis riteja pa wina dšihflam drudschaini un strauji. Lihds wehlai naktij wehl winsch sehdeja sawā istabā, kadams nakts gaisam brihwu zeku pa atwehrtu logu, lai atwehšnātu scho swehtlaimibas drudsi un scho gawilejofcho nemeeru, kas neatlahwa winam gulet.

Te winsch isdirda kahdu balfi:

„Waj tu neguli, preefter?“

Un pahr mauraino pagalmu mahjai tuwojās kahds wihrs. Mahzitajs pastatijās laukā un pasina stipro kapteini Kristianu Bergu, weenu no saweem wezajeem, ustizigajeem dserfchanas beedreem. Apfahrtklejofschs wihrs bija schis kapteinis Bergs, bes mahjas un bes gimenes, milšis augumā un meefas spehkā, leels tā kalns un mehms tā kalnu gars.

„Sinams es esmu nomodā, kaptein,“ atbildeja mahzitajs. „Tu domā schi buhtu tahda nakts, kurā waretu gulet?“

Un nu winsch klaufas, ko kapteinis Kristians winam stahsta. Milšim esot bijufschas jau sawas nojautas, winsch esot fapratiss, ta mahzitajs turpmat un weenmehh baidifchotees dsert. Tam nu nekad wairs nebuschot meera aij scheem Karlstades spredikotajeem; tee reis esot nu te bijufchi un warot katru brihd eerastees atkal un winam, ja atrastu to atkal atkritufchu wezajā wahjibā, nonemt talaru no plezeem.

Bet par to kapteinis Bergs bij scho leetu nehmis sawā spehzigajā rokā, winsch bij tā isdarijis, ta neweens prahwestis, neweens biskaps nekad wairs schurpu neatnahfshot. Mahlamibā mahzitajs ar saweem draugeem wareschot scho mahzitaja muischā dsert zil tikai tihlas, jo kapteinis ir isdarijis leelu warona darbu.

Kad biskaps un trihs garidsneeki bij eesehduschees flehgtajā kareetē un durwis aij wineem zeefchi aishwehrtas, tad kapteinis bij kahpis bukā un winus pawisfinajis weenu waj diwas juhdses pa gaischo wafaras nakti. Un winsch bij teem lizis tad just, ko nosihmē dšihwibas breefmas.



Baroneete Wogan ar tās behrneem.

Winsch bij dšinis sirgus ahrprahtigos lehfschos. Tas bij winu fods par to, ta tee nenoweheleja godigam wihram eedsertees.

Waj juhs domajat, ta winsch noturejās us leelzeka? Juhs domajat, ta winsch lautrejās tos kreetni istratit? Winsch laida pahr grahwjeem un arumeem, gruhda aulefchos no peekalnem, eebrauza eserā tā, ta uhdens greesās augstaf par riteneem un laida pajuhgu lejup no tit stahwām kraujam, ta sirgi preefchlahjas issteepa un schuhzin schuhza lejā. Un biskaps ar mahzitajeem wifu laiku sehdeja bahleem gihmjeem un murminaja luhgshanas. Stittaka brauzeena tee nekad nebij peedfihwojufchi.

Un war eedomatees, tā tee isftatijās, kad nonahja Nifetas weefnizā — dšihwi, bet trihzošči tā krusa uš abdas maišem.

„Ko tas lai nošhmē, kaptein Kristian?“ waižaja biškaps, kad wiņšch bij atwehriš teem ratu durwis.

„Tas nošhmē, ka biškapa ūngam buhs diwreis labi pahromat, pirms wiņšch dodas atkal Gestu Berlingu pahrluhkot,“ šaka kapteins Kristians. Un šcho teikumumu wiņšch ir jau eepreekšch ūgatarwojis un eemahzižees no galwas, lai runajot kahdā weetā neaismestos.

„Tad pašweizini ween Gestu Berlingu un ūsi wiņam, ka pee wiņa nekad wairs nenahšchu ne es, ne ari kahds žits biškaps.“

Šcho warona darbu nu stiprais kapteinis stahsta mahžitajam, kamehr tas stahw gaischajā wafaras nakti pee ūawa atwehrtā loga. Jo kapteinis ir tikai nupat wehl nodewis ūrgus frogā un tad tuhli dewees ar ūawām jaunajām ūnam uš mahžitaja muišchu.

„Tagad tu wari buht meerigs, manas ūrds draugs,“ wiņšch teiza.

„Al, kaptein Kristian, gan bahleem gihmjeem ūhdeja garidsneeki ūareetē, bet mahžitajs ūhe pee loga luhkojās ar wehl daudš bahlatu gihmi gaischajā wafaras nakti. Al, kaptein Kristian!“

Mahžitajs pazehla rofu gaisā un taišjās ūwelt ūpēhziģu ūteenu milsim rupjajā, mulkigajā ūejā, bet wiņšch apdomajās. Ar ūstaku trokšni wiņšch aišzirta logu un palika ištabas widū stahwot, ūschnaugto duhri draudošči pazehlis pret debēšm.

Wiņšch, pahr kuru apgarojuma uģunigā mehle bij leefmojuše, wiņšch, kas Deewa godu bij ūludinajis, wiņšch stahweja nu te un domaja, ka Deews ar wiņu ir dšinis tikai ūawu ūlauna ūpēhli.

Waj biškapam nebij jadomā, ka kapteini Kristianu ir isfuhrijis mahžitajs? Waj wiņam nebij jatiž, ka wiņšch zauru deenu leekutojis un melojis? Tagad wiņšch beš ūchaubam nems šcho leetu nopeetni pret wiņu, papreekšch to atstahdinās un tad nošweedis no amata.

Kad peenahja rihts, mahžitajs bij nošudis. Wiņšch nebij gribejis palikt un aištahwetees. Deews bij wiņu pār apšmeeklu isleetojis. Deews negribeja wiņam palihdset. Wiņšch ūnaja, ka wiņšch taptu nošweests. Deews tā wehlejās. Tad jau wiņšch wareja tikpat labi aišet ari tuhli.

Tas notikas pag. gadu ūmtena diwdesmitajos gados Šweedrijā, kahdā atstātā Wermijas reetumu datās draudšē.

Tā bij pirmā nelaieme, kas ušbruka Gestam Berlingam; tai nebij lemts palikt pehdejai.

Jo preekšch teem ūrģeem, kuri nezeesch ne peeschu, ne pahtagas, dšihwe naw weegla. Pee katrām ūhpem, kas toš ūer, wiņi metas ahrzetu un loj neprahtigā gaitā uš ūchawojoscheem bešdibeneem. Tiklihds žesch ir akmains un brauščhana top gruhā, wiņi nesina ūew žitadi lihdsētees, ka ratus gahst un tratos lehščhos ūstreet no wineem projam.

U b a g s.

Kahdā auktā deenā, dezembri, nahja kahds ubags pa Brobijas peekalni uš augschu. Wina apģehrs fastahweja no wišsaploštakajām ūstrandam un ūahbati bij tā noščuhkti ka auktis ūneegs ūlapinaja wiņam kahjas.

ūewu ešers ir garsch un ūchaurš uhdens krahjums Wermijā, kuresch ūneedsās pret ūeemešem lihds tureenes ūomu mešcheem un pret deenwideem lihds Wenernas ešeram. Wina kraštos atrodas wairakas draudšes, bet no tām wišam ir Brojeres draudse bagatakā un leelakā. Wina eetwer ūewi labu datu no austrumu kā ari no reetumu krašta. Bet uš ūchi pehdejā atrodas pašchas leelakās ūaimneezibas, bruneeķu muišchas, kā ūlebi un ūjerne, tahu pašhstamas ūawas bagatibas un krahšchnumu deht, kā ari Brobija, leela ūahdscha ar frogu, weefnizu, walštahju, wezakā dšihwokli, mahžitaja muišchu un tirģus lautumumu.

Brobija ir ušželta pee deegā stahwas kalna nogahšes.

Ubags bij pagahjis garām frogam, kuresch atrodas nogahšes palahjē, un kahpa patlaban augschup uš mahžitaja muišchu kalna augschgalā.

Wiņam pa preekschu gahja masa meitšcha, wilkdama ragutinas, kuras atradās miltu maisš.

Ubags meitšchinu panahja un eesahka ar wiņu ūarunu.

„Tas ūrdsinšch gan ir pār masu preeksch tik ūmaga wešuma“, wiņšch teiza.

Behrns atģeesās un wiņu ušluhkoja. Wina bij apmehram diwpadšmit gadu weza, masa, ar wehriģām, ašām azim un žeeschi ūakneebtu muti.

„Kaut Deews dotu, ka ūrdsinšch buhtu wehl masaks un wešums leelaks, jo tad ar to waretu ilgaki pahrtikt“, atbildeja meitene.

„Waj ta warbuht naw tawa pašchas bariba, ko tu wehž?“

„Ja, deemschehl. Man pašchai ir jagahda ūawa bariba, lai žit masa es nešmu.“

Ubags ūahka stumt ragutinas no pakatas. Meitene apģeesās un ūtatijās uš wiņu.

„Tu tikai nedomā, ka tu pār to kaut ko dabuši“, wina ūajija . . .

Ubags ūtiki eesmeħjās. „Tu gan buhš laikam Brobijas mahžitaja meita“, wiņšch teiza; „to war manit“.

„Protams es tā ešmu. Daščam behrnam gan ir nahbags tehws nekā man, bet ūlittaka — neweena. Ta ir ūkaidra pateekšba, lai gan tas ir kauns, ka wina pašcha behrnam nahkas to ūazit.“

„Wiņšch laikam gan ir ūkops un kauns, taws tehws?“

„Škops un kauns. Bet wina meita, ja tikai paliks pee dšihwibas, ūkuhs wehl ūlittaka pār wiņu, tā wiš ūaudis runā.“

„Tur ūaudim war buht taišniba. Bet man gribetos tikai ūinat, kā tu eš tikuš pee ūchi miltu maisa?“

„Tas newar nekā kaitet, ka tu to ūini, — es pateikšchu. Es ūchoriht peebehru no tehwa ūlehts maisu labibas un tagad biju ar to ūudmalās.“

„Waj tad wiņšch tewis nemanis, ka tu tagad to ar ragutinam eewilšt mahjās?“

„Tu man isleezeš wehl deesgan dumjšch! Tehws scho=deen aishbrauza amata darischanās!“

„Kahds brauz mums pakaf kalnā. Es waru dsirdet, ka sem ragawu fleezem sneegs tšhirkst. Ja nu tas buhtu winsch?“

Meitene usflaufjās un ūstijās atpakaf; tad wina eefahka gaudot. „Tas ir tehws!“ wina schnuksteja. „Winsch mani noštis! Winsch mani noštis!“

„Ja, nu labš padoms ir dahrgs; un ahtrs padoms ir labats par seltu un fudrabu,“ fajija ubags.

„Waj sini to?“ gudroja meitene: „tu wari man palihdset. Nem striki un welz; tu ragutinas, tad tehws domās, ka tās ir tawas.“

„Ko tad es ar tām lai daru?“ prašija ubags, usnem=damš auklu plezā.

„Ej ar winām, kur tew patihk; bet tiklihds usnahk tumfa, tad atwelz us mahjitaja muischu. Gan es tewi tad uswalteschu.“

„Waru jau pamehginat.“

„Deewš lai tew schehligš, ja neatnahz,“ ussauza meitschima un aisskehja zik ahtri spehdama, lai tittu wehl tehwm pa preekschu mahjās.

Ubags ar smagu ūrdi apgreesa ragutinas aplahret un stuhma tās lejup us frogu. Nabadsinam bij bijis faws fapnis, zaureem fahbakeem pa sneegu bradajot. Winsch bija fapnojis par leelajeem mescheem aif Lewesera pret seemekeem — par leelajeem somu mescheem winsch bij fapnojis.

Sche Brojes draudse, kur winsch klejoja gar esera schaurumu, kas saweeno augschejo un lejejo esera datu, schai bagatajā, jautrajā malā, kur pilš blakus pilij, dselš leetuwei blakus dselš leetuwei, — sche zeksch winam bija grehtš, katra istaba par schauru, katra gulta par zeetu. Sche winsch fajuta fahpju pilnas ilgas pehz leelo, muhschigo meschu meera.

Sche winam skaneja aufis sprigufu ūteeni klonā, itkā fulschanai gals nekad nebuhtu jagaida. No neistulschojameem mescheem mallas un ogtu suhtijumi bes miteschanas pluhda projam. Besgaligas rindas peekrautu wesumu

kustejas pa dsitām, no eepreekschejeem brauzejeem isbrauktām fleedem us wiseem zekeem. Sche winsch redseja tikpat pajuhgus brauzot no fainneeziabas us fainneeziabu un winam rahdijās tā, itkā preeks waditu groschus, itkā skaištums un mihlestiba stahwetu teem us fleezem. Ut, kā nabaga weentutais zekineeks alka pehz leelo, dsito meschu meera!

Tur, tahku, kur koki milšigajos lihdsenumos, kā skaiti pihlari zekas pret debesim, kur smagām kahrtām us nekustoscheem sareem gut sneegs, kur wehjam naw nekahdas waras, bet kur tas war tikai pawisam lehni paspehletees ar wirsauu skujinam, tur wehlejas winsch eet arween dsitaf un dsitaf meschā, lihds kahdu deenu spehki winu pamestu un winsch fakintu sem leelajeem kofeem nomirt no bada un aukstuma.

Winsch ilgojās pehz leelā, schalzoschā fahrka aif Lewesera, kur isnihzinoschās waras waretu winu pahwaret, kur pehdigi badam, aukstumam, nogurumam un brandwihnam isdotos eeguhk kundsiabu par scho noschehlojamo kermenī, kusch likās wifu panest us sewis.

Winsch bij nonahzis lejā pee frogu un gribeja nogaidit lihds wakaram tur. Winsch eegahja frogus istabā un trulā meerā noschdās us fola pee durwim, fapnodams par fawa pascha mescheem.

Krodseneeze fajuta pret winu lihdszeetibu un pasneedja tam glahsi fawa stiprā, faldā brandwihna. Un wina tam eelehja wehl otru glahsi ari, jo winsch tai to tik stipri luhdja.

Wairaf wina negribeja tam dot un ubags eekrita nahwigā ismifumā. Winam w a j a d s e j a dabut wairaf no schi stiprā, faldā brandwihna. Wehl reis winam waja=dseja just, kā leza ūrds kruhtis, kā domas reibā spilgti usleefmoja. O, schis krahschnais graudu darinajums! Wafaras faule, wafaras smarschas, wafaras putnu dseefmas un skaištums apnehma winu us ta wilneem. Wehl reisi, pirms winsch suhd, winsch grib dsert fauli un laimi.

Un tā winsch ismainija wispirms meitenes miltus, tad miltu maisu un beidsot ragutinas — wifu pret brandwihnu. Tā winsch fajehla few kreetnu reibuli un leelako pehzpusdeenas datu noguleja frogu istabā us kahda fola.

(Turpmat wehl.)

Lai klus!

Preeksch pagahtnes lai naw tew ūrdi skanu.
To aukstais prahtš lai saweem skateem skauj.
Lai nem, kas tagadnē un nahkotnē war deret,
Bet wifu zitu lai no ūrds winsch rauj.

Kā anatomš greesch skaištas feewas lihki
Ar faltu weehaldsiabu, tā lai winsch
Get garam preekeem bijuscheem un faules brihscheem
Un rafas nalkschu fapneem fapnoteem.

Lai klus preeksch wina kapi un to ehnas,
Kas kahdreis sneedja skuhpstus, laimi tew,
Un lai klus dsidrās ašaras, kas fahpēs tita
Deht tewis, zilweks, daudsfreis raudatas . . .
Lai klus! . . .

D. Traubergs.

Tumfâ.

Komedija weenâ zehleenä. No C. Brauera.

Personas:

Belms, pagasta wezakajs.
Lahziss, pagasta rakstvedis.
Rugajis,
Goba,
Roga,
Migla,
Salnis,
Kaudse,
Dsolis un ziti

pagasta weetneeki.

Sakitis, pagaidu sinnešis (kasaks).
Akots, skolotajs.
Sekabs Plehsums.

Noteek: Upmalas pagastâ, Widsemê.

Statuwe: Weetneeku sapulšes istaba pagasta namâ. Durwis pa labi un kreiji.

1. skats.

Belms. Lahziss. Wiši weetneeki bes Miglas.
Sakitis. (Wiši, isnemot Satiti, kureš stahw pee labajam durwim, sehđ ap galbu).

Belms (runu beigdams): Un beidsot wehl reis jaku: mehš nedrihstam laist sawâ skolâ pagana. No schodeen pametisim, to gadeem noschelosim. Tadeht jabuht usmanigeem! — Bet nu pee darba! Wakars wairs naw tahtu, un mums japeemem ari „kasaks“. (Uš Satiti): Sakit, tagad sauž skolas kungus uš peeteikšanos! (Sakitis isheet pa labi).

Goba: Deesi, deesi, tã mums schodee' isees. „Stolmeisteru“ nemas neredš staigajam. Mahkdams isgahju i zaur frogu, bet nemaniju neveena zilweta. (Akots eenahť zaur labajam durwim).

2. skats.

Tee pašchi. Akots.

Akots: Labdeen!

Belms: Labdee', labdee'! (ari daschi weetneeki atnem „labdeenu“). Tã tad Juhs, skolas kungs, gribeet peeteiktees uš muhsu weetu (apbrihno Akotu). Nu ja, ja . . . bet kurã pušê Juhs bijãt lihđš schim? (Sakitis lehnem eenahť).

Akots: Wehtraines pagastã.

Belms: Wehtraine! Tad Juhs ešeeť no nelahga pušes. Wehtraineeschi jau nemeerigi laudis. Nu, pahrunat tamdeht mehš waram. Safeet, waj ar muhsu isfludinateem noteikumeem ešeeť meerã?

Akots: Ne ar wišeem. Pee algas es wehlos 150 rubtus klahť un ja man atdod ari skolas apgaismoschanu, pee tãš 20 rubtus. (Sakitis isđirđis solus aš labajam durwim, pawer tãš un istar galwu, itkã klausidamees).

Belms: 150 rubtus! Tad jau Juhs pawisam gribetu . . . tas ir 150 un . . . un . . . skrihwera kungs, žit tur isnahť?

Sakitis (durwis peewehrdams): Wezakajs, weens „meiteetis“ grib eekšã titt.

Belms: Saki winai, lai nahť treschdee'! Schodee' naw nekahda walšis deena.

Sakitis (durwis pawehris): Nahť treschdee'! Schodee' wezakajs nepeemem. (Grib taišit durwis žeeť, bet atkal pawer un, istahris galwu, klausas).

Lahziss: Tas buhtu: 300 rubtu algas un par apgaismoschanu 50.

Sakitis (durwis ašfraudams): Bet wezakajs, es nesinu . . . dees' tas ar winu . . . waj naw tit šaju . . . šchi ar gribot peeteiktees!

Belms: Lewi, welns, ar wišam; Lai wina teef tuhlin prom! Meiteescheem šche naw nekahda darisšana. (Sakitis isheet). Tã tad 300 algas un 50 par apgaismoschanu. Man leekas, tas buhs par daudš.

Rugajis: Par daudš, par daudš!

Goba (reije ar Rugaju): Tas jau nedširdets!

Akots: Ne! Ja skolotajs grib dšihwot, peenahťas, šchi alga wehl par masu.

Rugajis: Peenahťas . . . Kureš negrib dšihwot tã peenahťas? Katrs grib.

Goba: Bet katram jaapmeerinajas ar to, žit wišch nopelna.

Rugajis: Kã tad . . . jaapmeerinajas.

Akots: Ja skolotajs wišu to šanemtu, žit wišch nopelna, tas buhtu laimigs žilwets.

Rugajis: Kã tad . . . laimigs . . . Muhsu bijušchais jau no kara waldes wišu to šanehma, žit bija nopelnijis. Kur nu ir tã lai . . .

Akots: Wišch šanehma, warbuht to, to žiti bija nopelnijušchi.

Belms: Nu, nu, nu. Tagad naw runa par tahđam leetam. Skolas kungs, algas šinã žums wairaf nekas naw šakams?

Akots: Pagaidam nê.

Belms: Nu, tad iseešeeť, kamehr mehš par šcho leetu pahšpreešam. (Akots isheet).

3. skats.

Tee pašchi bes Akota un Sakischa.

Belms: Man leekas, lahgã gan mums neisees. Weens ween ir atkuhleeš, tas patš deesgan šchaubigs un praša, žit eedomajas.

Roga: Kamdeht trenzi otru prom!

Rugajis: Newar gan žilwets ne gudrs titt! Širmat es sewi tã nodomaju, šaf kas gan tam „meiteesham“ par prahtu.

Goba: Nu prašt nu.

Rugajis: Waj newar labaf mahjã wahrit putru!

Goba: Tã gan šakafa, tã wehl weende' wezakajs frogã teiza: „Šo dšihwo, jo pašaule paleek trakafa.“

Roga: Ne pašaule paleek trakafa, bet tee, turi sehđ frogã.

Z e l m s: Ko tur par walti strihdetees! Mehs jau „meiteescha“ fawâ skolâ nememfm. Lai wina eet, no tureenes nahuse! Bet labaf sakeet, ko darifm ar algu. Es domaju, peelift gan newaretu.

R u g a j s: Peelift . . . Atneemt wajadsetu!

G o b a (reise ar Rugaju): Ko nu par peelifchanu!

R o g a: Kamdeht nepeelift? Za kreetns zilweks, war drofschi ween peelift, jo skolotajam wajag . . .

R u g a j s: Peetift ar to, ko pagasts winam dod.

R o g a: Skolotajam wajag kahrtigas algas, jo ar tufschu wehderu newar otram kalpot.

K a u d s e: Nu ja, ja . . . bet ar pilnu negrib otram kalpot.

Z e l m s (uf Lahzi): Strihwera lungs, kâ Juhš schaf leetâ domajeet?

L a h z i s: Es domaju tâ: ja ar tufschu wehderu newar un ar pilnu negrib otram kalpot, tad jaeet widus zeksch, tas ir, jadob tâ pati alga, kas issludinata.

R u g a j s: Lai tad nu dod waj to paschu waj, bet klahnt gan ne kapeikas. Zafaka, paschi wairs nesin, ko buhtu runajusch, ko prastjuschi! Kahdas agraf bij algas? 50 rubtu — un istifa.

Z e l m s: Un kaut no winu leelâ darba kas buhtu! Pawafarâ behrni pahrnahf no skolas un nemahf pat bauschku noskaltit.

R u g a j s: Ko nu behrni mahzes, kâ paschi skolotaji wairs nekehbs! Agraf, kad es wehl gahju ganos, rihtos flaneja wisas malas no dseefmam. Un tagad? Tik uf neleetibam stahw! Waj wairs swehti kahds swehtdeenu? Waj eet basnizâ? Pa teatreem un ballem dausas zaurâm naktim! Tadeht naw nekahds brihnumš, kâ jaunâ paaudse paleef par paganeem.

K a u d s e: Deewa jau wairs nemas neefot.

(Migla eenahf zaur labajam durwin.)

4. flats.

Z e l m s. L a h z i s. W i f i weetneeki.

M i g l a (peedsehrees): Ka neefot? Deewa neefot? Waj juhš trakti neefet! Ko juhš bes Deewa gribeet eefahft! (ceeraudfijis Zelm). Ah, wezakais ir te! Kur tu, welns, biji aiflaidees! Saproti, nupat wehl tik sahka pluhst (noschitas). Kas tur winu fauja, es nesinu, bet krodšneeks tikai krahwa preekschâ.

Z e l m s: Nu, nu, nu.

R o g a (jobodamees): Kadeht tad strehji tik laitus jau prom.

M i g l a (papehsch swahrtus un rahda uf pudeli): Ah, kas schis tahds? Gaidi ween, kâ es tufschâ streeschu.

Z e l m s: Paleez nu, paleez nu meerâ, Miglin, kamehr teef waka (turpina). Nu kâ tad galu galâ buhs? Peelifm jeb ne?

M i g l a: Ko neefus! Schaujeet klahnt! Lai dšhwo zilweks! Saproti, waj upmaleescheem naudas naw! Ko? (pamasam sahft snauft, kamehr eemeeg).

R o g a: Miglam nu gan schodeen azis miglo, bet es winam peekrihtu. Pahrllezinasimees un, ja, kâ jau teizu, kreetns skolotajs, peelifm.

R u g a j s: Tur neka, tur neka!

G o b a: Tâ kreetnuma wajadseja redset jau schorihft!

Z e l m s (uf Kaudse): Teiz jel tu ari, Kaudses teh, kahdu wahrdu!

K a u d s e: Nu ja, ja. Ka nu es ari kahdu wahrdu safu, tad . . . tad . . . eh . . . schahdos laitos tas labakais, ja mahja stahw tufschâ.

L a h z i s: Tâ ta leeta neees. Scho rudeni mums schis jau treschâs wehleschanas, un ja nu wehl neewehelesm, tad inspektors eeliks kahdu nederigu.

R o g a: Tapat, kâ komifars strihweri.

Z e l m s: Tagad nobalfosfm. Kurfch ir pret algas peelifchanu, lai pazet roku. (Roga nepeekriht; Migla snausch). Tâ . . . ah, Miglinfch eefnaudees!

S a l n i s (kurfch sehđ Miglam blatus, peegrufsch pehdejam pee jahneem): Ei, „stawai“!

M i g l a (istruhzees): Kas! Ko! (ceeraudfijis pazeltâs rotas, pazet ari sawu). Uf tâ! Es ar, es ar!

Z e l m s: Tâ tad wifš pret weenu. Utraidits! — Tas buhtu tik tahtu. Bet nu par apgaismoschanu. Ko ar to darifm?

R u g a j s: Par peelifchanu naw nemas ko muldet! Kas agraf par „petroliju“ runaja! Ar skaleem! Ar skaleem! (Salnis ar Miglu fahschustas un abi ifeet pa kreisi).

5. flats.

Z e l m s. L a h z i s. W i f i weetneeki bes Miglas un Salna. Tad Sakitis.

G o b a: Peelift tik tad war, kad fini, kas tew par to buhs. Kâ tad bij aifpehrn ar bijusch? Peelifam 5 rubli pee algas. Waj ispirka jel „forteliti“ schnaba? Paschus iswasaja pa „lapam“. Tik bij tās pateizibas!

Z e l m s: Es ari gan domaju, peelift mehs newaram, jo tâ kâ tâ jau teef par dauds nodedfinats. Zafaka — ar to naudu waretu apgaismot waj wifu pagastu.

K a u d s e: Nu ja, ja. Ka nu es ari kahdu wahrdu safu, tad . . . tad pagasts patš pee ta pa dalai wainigs. Sapirka tik leelas lampas un wisam wirfš „zilnderi“. Ko nu gahfif eefschâ! Uhdens nedeg un „petrolija“ makša naudu.

R u g a j s: Kaut paschi ari tik dauds nenoswilinajusch! Tu wari eet gar skolu waj paschâ pusnakti, bet „skolmeisteram“ spihđ uguns logâ.

R o g a: Waj tu skati zauri leelos burtizû blahkus?

R u g a j s: Tas wifš ir blehnas un behrnu mulfnaschana! Zafaka — semneekam naw nekahda skolofchanas, jo art war ari bes grahmatas. Kas agraf runaja par skolam! Un maises bija pilna klehts. Bet tagad ar wisam skolam mirst badu! (Sakitis tehnam eenahf.)

Z e l m s (uf Sakiti): Sakit, waj tu manam fergam feenu pameti? (Sakitis pamet ar galwu „ja“.)

R o g a (reise ar Zelm): Bet kamdeht tu ar sawu wezu laiku gudribu pagahjuscho pawafaru pee magafinas biji?

R u g a j s (ufftaitees): Tu, kurpneef, nemuldi pa widu! Tu nefini neta (uf wijeem). Bet to es jums faku: kurfch deenu naw ismahzijeos, tas nakti ari neismahzifeos. To eewehrojeet!

B e l m s: Zif redsams, ar peelifchjanu nefas neifnachts. Ari schis punktis jaatraidā. Waj wiff ar meeru? (Wairums peekriht.)

R o g a: Zif prahta! Ka jau nu algu atraidija, tad leeta ar to ir flaidra, jo petrolijas deht tatschu neweens nenachts uf mums par skolotaju.

R u g a j s: Nu ta tu jau tas gudrais!

B e l m s: Sakit, fauz skolās kungu eefschā! (Satitis ijeet pa labi). Ja wiafch buhs meerā ar to paschu iffliudinato, tad waram runat tahkat.

R a u d s e: Nu ja, ja. Ja nu es ari tahdu wahrdu faku, tad . . . tad nelaideet „fufionus“ tafchokā. (Akots eenahf.)

(Turpmaf beigas.)

Es.

3. Jaunjudrabina.

Dauds pawafara wehtru jau bij pahrlaists, dauds faules deenu jau es biju usnehmis fewi, kad tahdā pawafara rihtā fastapu jaunu meiteni. Saki schiwihtrainā parkā, uf raiba zelina, es wina fastapu.

„Juhš efeit dfejneeks?“ wina waizaja.

Es brihnejos.

„Es juhs jau fen, fen pasihstu,“ wina teiza un fneedsa man roku. Kā puhpols bija winaš rokā. Winaš balst es tikko dširdeju, winaš azu nemas netiku redsejis, — wiff bij winaš rokā: mirdsums, fkanas, glahsti.

„Juhš par wifu wareet dseedat?“ wina pehz laba brihscha atkal teiza.

Es pamahju, bet ari purinaju galwu.

„Ja, es finu, dfejneeti par wifu war dseedat.“ Wina nehma few no kruhtim tikko pluhktu wijolifchu pufchti un fneedsa to man. „Ufrafsteet par tām kaut ko.“

Mahjā pahrgagjis es eeliku wijolites glahšē. Wifa istaba peepluhda pawafara smarschas pilna. Tad es rakstiju:

„Tu.“

Pehz daschām wafaram es scho meiteni eeraudfiju juhrmalā, tahdas wafarnizas dahrsā. Wina bija peeaugufe, kluwufe dauds flaitata; bet es tomehr pasinu. Dahrsā bija dauds rofchu; dauds baltu, bet farkanu wehl wairaf. Wina patlaban pluhza daschus seedus, kad es wahrteem garām gahju, un mani eeraudfijufe nosarka.

Es biju nelga un apstahjos. Bet tad es atjehdsos un gahju lehnām uf juhras pufi.

„Ufrafsteet par tām kaut ko!“ wina fauja.

Es atskattijos.

Tur wina stahweja, balti gehrbusees, pazeltu roku, rokā farkanas roses. Wina stahweja pawifam meeriga, tā wafaras pusdeena; bet tomehr, zif drudschaina bij winaš balst.

Es pazehlu zepuri un steidsos projam.

Juhrmalā es nosehdos uf apgahstas laiwas un rakstiju:

„Tu.“

Pehz wairakām wafaram reis atkal bij peenahzis rudens. Bija tai deenā dauds selta debefis, plawās, laukos, mefchos, kad wina atkal eeraudfiju. Es sehdeju peekalnē, uf fila granita, sem birstoscha behrsa. Wina gahja man tuwu garām; un es nosehmu zepuri, un noliku to few klehpi, tā ubags. Es nefinu, kapehz tā dariju.

Wina nestatijās ne pa labi, ne pa kreif, — wina gahja smageem sokeem no kalna lejā. Rokā winai bija farkans apfchu sars; pate tumschās drehbēs.

Es ilgi wehl sehdeju sem birstoschā behrsa. Beidsot es, bes usajzinajuma, rakstiju:

„Tu.“

Tagad ir seema. Ta naw fewifchti flta. Brihscham man pawifam auksti, un tad es fildos ar to, ko esmu fewi usnehmis no faules pawafarā, wafarā, pat wehl wehlā rudenī. Un schodeen es tā fildidamees, atrodu fawos papiros trihs dseltenas lapas, uf kurām stahw weens un taspats wahrds — „Tu“ —, kaut gan katrs fawadā rokrafstā. Es brihnos, brihnos, bet tad wifu atzeros. Un wifu atzerejees, welku wijeem trijeem „Tu“ smagas strihpas pahri un ufrafstu neweiflu, drebfchu roku:

„Es. Es. Es.“

Starp balteem krusteem.

Starp balteem krusteem es eju —
Ar krusteem pakalns ir fehts.
Juhst waigi smarschaine wehju . . .
Luhst krusti — te dahrgs, te lehts.

Starp balteem krusteem es eju.
Es leetu rotas uf teem,
Klahst speesdams kaitoscho feju . . .
Dus kahds sem katra no teem.

Starp balteem krusteem es juhtu:
Wiff nihzigs. Ilgas man dsimst,
Kaut fen jau aprakts es buhtu,
Kur meers, kur zeeschanas rimst.

D. Traubergs.

Apſkats.

Pretalkohola kongreſs Peterburgā.

Schuhpiba ir ſlimiba, kuru weizina apſtaħki un kura tad atkal ſawukahrt apſtaħkus padara wehl kaunatus. Zihna pret Schuhpibu tapehz weens no nepeezeeſchamateem un zehlateem ſabeedribas uſdewumeem. Zihnu pret Schuhpibu ſabeedriba kà ſawu uſdewumu ſaħkuſe atſiht tikai jaunatā laikā. Waldibas un ſabeedriba tapehz Schuhpibu ſaħkuſchas energiſkati apkarot, ſaprotams, ari tikai jaunatā laikā. Pret Schuhpibu ſaħt iſleetot wiſdaſchadatos lihdsjekus; aprobefcho alkohola pahrdofchanu, dibina ſanatorijas, kur dſeedina alkoholiſkus ar daſchadu ahrſtneezibas lihdsjeku, kà ſtrichnina u. z. palihdsibu. Dibinas beedribas, kuras par ſawu mehrki ſprausch Schuhpibas apkarofchanu, notura kongreſus, kuros apſpreeſch, kahdejadi wiſlabak Schuhpibu apkarot. Tahdu pretalkohola kongreſu patlaban notureja Peterburgā. Uf ſcho pirmo **Wiſkreewijas pretalkohola kongreſu**, kurſch ſaħtās 28. dezembri, delegatus ari bija ſuhtijufchas wairakas latweeſchu beedribas. Par ſcho pretalkohola kongreſu pehz „Naunās Deenas Lapas“ referesim plaſchaki.

Saeimas lozeklu eepaſiħſtinafchanai Peterburgas pilſehtas domes leelajā ſahlē ſarihkoja konzertu un tehjas dſerſchanu. Iſtrahdijās, ka uſ ſaeimu eeraduſchees ap 300 lozeklu, to ſtarpā no Peterburgas, Maſkawas, Baku un Rigas ſtrahdneeku atturibas, iſgliħtibas un arodneezikām beedribam ap 40 delegatu, kuri ſaħtāda ihpaſchu grupu, tad daſchi igaumi, ſomi, wairaki kreewu garidsneeki, weens katofu mahzitajs, baptiſtu mahzitajs Felters, daſchi kara un ziti ahrſti, adwokati u. t. t. No latweeſcheem eeraduſchees: no Atturibas beedribas „Auſeklis“ 3 delegati Dr. Preedkals, H. Afars un A. Rebane; no Atturibas beedribas „Rihts“ Dr. P. Kalniſch un A. Sprogis, no Wiſjemes Antialkoholiſkās beedribas ſw. adw. G. Kempels, ſkolotajs J. Dawis un J. Zihzis, no baptiſteem Felters, no „Seemeklahſmas“ adwokats J. Kreizbergs un A. Dombrowski. — Weeſus apweizina organizajjas preekſchfehdetaja beedris ſw. adw. D. N. Borodins, kurſch ſuhdjas par nelabwehligajeem wiſpahrigeem apſtaħkeem, kahdos ſaeimu nahzees un nahkas riħkot. Tomehr wiſchjer, ka ſaeima tomehr kaut ko panahſchot: warbuht ſaeimai iſdoſchotees peedabut waldibu pee tam, ka ſkolās eewed kà obligatoriktu mahzibu par alkohola kaitigumu, deħt kam wiſchjer, J. Borodins, lihds ſchim eſot tik dauds weli zihnijees. — Notika ari wiſu dalibneeku fotograſchana. Konzertā uſſtaħjās wairaki dſeedataji un dſeedatajas un tas ilga lihds puſnaktij.

28. dezembri plſt. 12½ deenā Peterburgas plaſchakā un gresnakā muiſchneezibas ſahlē organizajjas komiſijas preekſchfehdetajs M. N. Miſchegorodzews atklahj ſaeimu kreewu tautas labklahjibas un labakas nahkotnes wahrdā, pirms tam iſteizis pateizibu waldibai un wiſam eeſtahdem, kaſ ſaeimas ſaſauſchanu weizinajuſchas gan ar naudas pabalſteem, gan ar ſawu darbu. Tad iſpildu komiſijas

preekſchneeks D. A. Drils kahpj katedri un ihſt atſtaħſta ſaeima weħturi. Ta ſaiſtita ar Kreewijas Tautas Weſelibas aiſſardſibas beedribas darbibu. Beedriba atſinuf, ka weens no tautas iſwirtibas, meeſigas un garigas, zehloweem ir alkohols un tamdeħt nodibinaja ihpaſchu komiſiju, kura ſtrahdajuf jau deħmit gadus alkoholiſma iſpeħtiſchanai un iſdewuf ſawus darbus 10 ſehjumos. Komiſija gribeja jau agrat ſaſaukt 1. Wiſkreewijas pretalkohola ſaeimu. Komiſija noſtaħjuſes uſ beſpartejibas pamateem, jo Schuhpiba eſot wiſu partiju un ſchētru nelaimē. Tapat janofſtaħjotees ſaeimai. Tomehr komiſija atſinuf, ka naw jaaprobefchojas ar parahdibu apkarofchanu, bet jaatrod ſcho parahdibu eemeſli un tee jaluhko nowehrſt. Tamdeħt ari komiſija iſſtrahdajuf ſaeimas programu uſ teem pamateem, ka Schuhpiba ir ſozials kaunums un Schuhpibas apkarofchanas labā wajaga ſtrahdat pee tautas labklahjibas pazelfchanas. — Lai ſaeimas dalibneeki „fargajot“ pirmo ſaeimu, jo tikai tad tai buħſchot ſekmes, ja buħſchot laimigi galā weſta. Šchi pirmā ſaeima wareſchot leelo zihnu tikai eeſaħt un janahſt weħlak wehl žitām ſaeimam, kuras leetu wed taħlat. Newajaga domat, ka wiſs uſ reiſi ſaħneedsams, bet ſtrahdat pamafſtinam. — Tad preekſchfehdetajs paſino, ka par 1. ſaeimas preekſchfehdetaju eewehlets Keiſariſtās Techniſtās beedribas preekſchfehdetajs, walſis padomes lozeklis no Rigas N. ſon Kramers, ſomu darbineeks Dr. Matti Helenius u. z. Jauniſwehletajs preekſchfehdetajs nem wahrdu un uſaizina ſaeimu uſ nopeetnu darbu. Wiſchjer, kà walſis wiħrs, domajot, ka tikai walſis un tautas labklahjibu weħrā nemot, warot kaut ko panahſt pee Schuhpibas apkarofchanas. Ar kaut kahdeem plahſteriſcheem newarot neko darit. — Pehz tam paſino, kaſ eewehleti par wiſu triju ſekziju waditajeem, un nem wahrdu walſis domes „dſerſchanas komiſijas“ preekſchfehdetajs biſkaps Mitroſans un runā par ſaeimas uſdewumeem, ari peekodinadams, lai tikai neejot par taħtu, lai nepahrſteidsotees, lai negribot pahraf dauds uſ reiſi ſaħneegt, lai neejot pahri par alkohola jautajuma robescham. — Nahlamo runataju, walſis domes lozekli, kadetu, ſw. adw. A. Schingarewu ſanem ar leeleem applauſeem, un wiſchjer runā par alkohola poſtoſcho eeſpaidu uſ tautas weſelibu. Alkohols ir leels krahpneeks, kurſch iſleekas kà labs draugs, kà ſpeħzinatajs, uſjautrinatajs u. t. t., kamehr pateefbā tas iſpoſta pilnigi žilweka weſelibu un dſiħwes laimi. Dſerſchanas galwenee zehloni ir ſozialas dabas. Jau Rekraſows iſteizis ſawā dſejā par to, kam Kreewijā eet labi, ka ſtrahdneeki lihds nahwei pahrpuhlas un lihds puſnahwei dſer. Jau 70. gados atſiħmets burwju rinkis, ka „tauta dſer tapehz, ka ta ir nabaga, ir nabaga tapehz, ka ta dſer.“ Tamdeħt ari dſerſchanu apkarot war tikai ſtrahdajot reiſē ir pret dſerſchanas eerafcham, ir pret darba tautas gruħteem darba apſtaħkeem, pret wiſeem ſpaideem un wiſadu garigu un laizigu poſtu. Runatajs peewed koti dauds ſtatistiktu peerahdijumu tam, žik leelā mehrā alkohola leetofchana ſtaħw ſakarā ar mirſtibu, ſlimibam,

no seegumeem, nelaimēs gadījumeem, pašnahwibam u. t. t. Kreewijas launajos apstākļos alkohola posts ir sēvischki bihstams un leels. Tapeh; zihna ar alkoholu ir wisleelaka kalposchana tautas labklahjibai. — Deenas kahrtiba usnemta walsts domneeka barona Meijendorfa runa par walsts domes pretalkohola likuma projektu ispalita. Tapeh; nahja tuhlin apšweikumi. Lews Tolstojis atšubtijis rakstu, ka ar frogu aisslehgšchanu ween dšerschanu neisnihzinās, ja laudis pašči nebuhs dariti garigā finā til stipri, ka wairs nedšers ari tad, ja alkohols teem stahwēs uš galda. Tapeh; jaruhpejās wairaf par zilweku dwehšeli un ne par meesu ween. Bet tas buhs eespehjams tikai, ja tautā buhs isplatita religiska šajuhta. Uš preekšsehdetaja preekšlikumu nosuhta Tolstojam pateizibas un apšweišchanas telegramu zildinot to, ka leelo mahžitaju un Kreewijas lepnumu. — Tad fr. tautas weselibas apšardšibas beedribas preekšneeks apšweiz šaeimu un zildina beedribas pretalkohola komišjas darbineekus *Н и ш ч е г о р о д з е у* un *Д р и л у*. Tad apšweiz šaeimu no Peterburgas pilsehtas waldes, no Peterburgas uniwersitates *М. К о в а л е в с к и с*, no kara mediziniškās akademijas pšchiatrijas profesors *В е ч т е р е в с*, kusch, milšigeem applauseem atšlanot nowehl, lai šaeima nerunatu tikai pušbalši un pušwahrdoš, bet teiktu pilnu patešību wišā apmehra! Telegramas bija šubtijuschki šinantschu ministrs un wina beedrs, peršonigi apšweiza eekšleetu ministrijas preekšstahwis (wehlaš, lai šaeima dod waldebai ašrahdijumus, ka zihnitees pret šuhpibu) Peterburgas šahribas kuratorijas preekšstahwis šhis kuratorijas preekšneeka *О л д е н б у р г а с* printšcha wahrda, *М а с т а в а с* šahribas kuratorijas preekšstahwis, kara ahršts *С а ф ч и н с*, semkopibas ministrijas preekšstahwis, *М а с т а в а с* uniwersitates preekšstahwi (ar rakstu un telegramu, kura ašrahda uš nepezeeschamibu kertees pee alkohola šozialo eemeslu nowehšchanas), *Т е р б а т а с* uniwersitates preekšstahwis, *О д е с а с* uniwersitates preekšstahwis, *С в е д р и я с* parlamenta ložeklis un basnizneeku atturibas ordena preekšstahwis *Л а в р и н с к и с*, (šweedru waloda, to tulkoja kreewiski); *В а х з и я с* atturibas beedribas preekšstahwis *С ч м и д т с* (wahziski runadams ašrahda, ka alkoholisms ir starptautisks posts, kura apkarošana weeno daschadas walsts un tautas. *С ч м и д т с* runā 180,000 *В а х з и я с* atturibneeku wahrda, kuru beedribas weenojušchās weenā *В а х з и я с* zentralē); *В р а г а с* uniwersitates un *В р а г а с* tšeku ahrstu preekšstahwis (uššwer, ka atradis šaeimā wišu šautu, no ministra lihds šrahdneekam; tas nodrošcinot wina panahkumus); *С о м и я с* atturibas beedribu preekšstahwis (kreewu waloda; publika applaudē, kad wišch peemin *С о м и я* peenemto likumu par alkohola isgatawošchanas un pahrdošchanas aissleegšchanu); *М а с т а в а с* pilsehtas waldes preekšstahwis, *Т в е р а с* pilsehtas waldes un semstes preekšstahwi (weens no teem wezs semneeks, kusch runā tautas wahrda); Peterburgas *В р и х в а с* Ekonomiskās beedribas preekšstahwis (runā par to, ka wajaga nowehrst to tagadejo kahrtibu, kura ir par zehloni ka šuhpibai tā ziteem launumeem un kura dara neespehjamu pat dšihwot); Peterburgas uniwersitates *Ю р и д и ш к а с* beedribas preekšstahwis

sw. adw. profesors *К у с м и н с - К а р а в а ю е в с*; *С т а р т а у т и ш к а с* kriminalistu šaweenibas Kreewijas grupas preekšstahwis sw. adw *Н а б о л о в с*, Kreewu Ekonomistu beedr. preekšstahwis, *М а с т а в а с* uniwersitates mediziniškās beedribas preekšstahwis, Peterburgas ahrstu šawst. palihdšibas beedr. preekšstahwis; Peterburgas šahribas kuratorijas alkoholiķu šlimnizās ahrstu preekšstahwis; *М а с т а в а с* šahribas ahrstu beedr. preekšstahwis; *п о ф у* ahrstu beedr. preekšstahwis; kreewu ahrstu awišes redakcijas preekšstahwis (uššauz laimes kreewu tautai, kas buhs atšwabinata no wišeem špaideem); Kreewu *А т т у р и б а с* *В е х ш т е с ч а* redakcijas preekšstahwis, kahds kreewu garidsneeks no *А л е к с а н д р а - К е в с к а* šahribas beedribas Peterburgā; kahda dama no kahdas Peterburgas damu beedribas; 1. *М а с т а в а с* šahribas beedribas preekšstahwis (aizina inteligenci zihnā pret tautas šuhpibu); *М а с т а в а с* pretalkohola beedribas preekšstahwis (uššauzina otru šaeimu noturet *М а с т а в а*); kahds wezs un šlims šenators (zildina šeweeschu zihnu pret šuhpibu): *С м о к е н с т а с* atturibas beedr. preekšstahwis; kahds garidsneeks no *В а й к а л а* atturibas beedr. *С и б и р и я*; *Д ч т а с* šahribas beedr. preekšstahwis; šrahdneeku delegācijas preekšstahwis (ašrahda, ka šrahdneeki wišwairaf zeešch no alkohola, bet alkohols šawutahrt tos kawē zihnitees par labaku nahšotni. Alkoholisma zehloni meklejami Kreewijas gruhtos apstākļos, tapeh; jazihnas pret teem. Tomehr attihstot tautas masu pašdarbibu ir eespehjama ari tagad zihna pret šuhpibu šrahdneeku starpā; bet šchahdai pašdarbiba leet šchēhršchus zekā waldiba. Peterburgas šrahdneeku beedribu anketa par alkoholu ir konšizeta, šrahdneeku 12 delegati, kuri gatawojās uš kongresu, tita arešteti un naw wehl tagad atšwabinati. Par špihti wišam tam šrahdneeki tomehr ir wišenergiškati gatawojušchees un zihnijuschchees pret alkoholu.) Peterburgas kreewu šeweeschu šaweenibas labdaribas preekšstahwis, kahds kungs ar augšteem ordeneem un lentu; *Д е р и г у* ispreezu beedr. preekšstahwe; Peterburgas tautas uniwersitatu beedr. preekšstahwis; baptistu preekšstahwis *Ф е т л е р с* (dšerschana nosodita bibelē un ar bibeles palihdšibu to wajaga apkaret); *С а м а р а с* aprinka semstwas ložeklis un šglihtibas beedr. preekšstahwis; weztizibneeku preekšstahwis; igaunu atturibas beedribas zentralkomitejas darbwede *В ö l d*; šeweeschu aššardšibas beedr. preekšstahwis; Peterburgas pilsehtas štolu školotaju beedr. preekšstahwis; *М и х л г р а х в я* bešalkohola beedr. „*С е е м е т л а х с м а*“ preekšstahwis adw. *В. К р е й з б е р г с*; kahdas *В о л г а с* šahribas beedr. preekšstahwis; *В е д а г о г и ш к а с* akademijas preekšstahwis *М. К о в а л е в с к и с*; *В и р м а с* kreewu *С е р г и я* atturibas školas preekšstahwis *ј е р о м о н а ч с* *В а в е л с*; Peterburgas tautas išglihtibas beedr. preekšstahwis *Д р и л с*. Ar rakstu waj telegramam šweizina šenators *К о н и*, ahršts *С ч д а н о в с*, kreewu ahrstu awišes redakcija un daudš žiti, kurus nespehja pat nolakt. — Peh; dalibneekem iššneegta drukata darbu plana latweeschu delegatu šinojumi nolikti šchahdās deenās: *С. А* kara par latweeschu atturibas kustišas attihštibu un tagadejo stahwolli, *А. В*reedkalna par šuhpibu pee lat-

weefcheem un J. Zihja par tautskolu un alkoholu — 30. dez. wakarā 2. un 3. febziju kopigā sehde, J. Kreizberga par frogu lomū Baltijā — 2. janwara wakarā 1., 2. un 3. febziju kopigā sehde, A. Friedenberga par 12. starptautisko pretalkohola kongresu Londonā — 5. janwari preefšch pušd. 3. febzijas sehde — Saemas ihstā darbiba sahtās pirmdeen, 28. dez., pulstēn 1/2, 9 wakarā. Pehz plana schai sehde nolitti Dr. G. Dembo referats par Kreewijas tautas wefelibas apšardšibas beedribas pretalkohola komišijas darbibu, M. Kotelnikowa — par alkoholu tā walsts bagatibu un schubpibu tā tautas postu, W. Smirnowas — par zihnu pret schubpibu Amerikā. 29. dez. deenas sehde nolitti Dr. J. Saschina referats par to, waj alkohols uſſtatams par baribas weelu waj ne, N. Koppes par alkohola fiziologisko eespairu J. Mordwinowa par alkoholismu pee ſkolas behrneem, walsts domneeka J. Kuschewa par tautas isglihtibu ahrpus ſkolas tā zihnas lihdselki pret alkoholismu, sw. adw. D. Borodina par schubpibu pee behrneem, Dr. G. Gordona par alkoholismu ſkolā, G. Dobrotinas par alkoholisma attaribu no isglihtibas un audſinaſchanas un par to, ka audſinaſchana ir pabraka par isglihtibu. 29. dez. wakarā, ja eefſchleetu ministrs atlaus, wiſam febzijam buhs kopiga sehde ar 3. Wiſtreewijas pſchiatru kongresu un ſcho pſchiatru preefſchlaſſjumeem par alkohola eespaidu uſ zilweku tā ari par alkoholiku ahrſteſchānu.

M. Kotelnikowa referatam ſchabdas pamata domas: Alkohols ir koti wehrtiga weela, bet tikai ruhpnēezibā un tehnikā. Turpretim tā baudas lihdselkis tas ir kaitigs wiſās un katrā ſinā. Alkohols iſpoſta zilweku meeſigi, ſaimneeziski un tikumiski. Wiſſch pawairo paſchnahwibu, wahjprahhibas un noſeegumus. Kreewijā alkohols naw wajadſigs ari pat tehnikā, jo Kreewijai ar wiſas mas atihſtito ruhpnēezibu wehl pahrpilnam ir naſtas un atmenogtu. Bet ta labiba un kartupeki, kuras pahreſtrahdā ſpirtā, alū u. t. t., ir wajadſigi kreewu tautai ko ehſt, jo ta dſihwo puſbadā. Weenigais labums Kreewijā no alkohola ir walsts kaſei, bet ſchis labums ir tikai ſiktivis, jo pildot walsts kaſt ar miljoneem, alkohols iſpoſta reiſe ar to wiſas tautas un walsts labklahjibu, kas naw atſwerams ne ar kaſdeem miljoneem. — Dr. Saschens ſawā referatā pee rahda, žil aplami ir eefſtatit alkoholu par baribas lihdselki. Alkohols ir organiſka giſts un tamdeht newar buht baribas weela. Par barojošchām war uſſtatit tikai tahdas weelas, kuras zilweku kermenī uſbuhwē un ſpehzina, bet alkohols to iſpoſta un atnem ſpehtu un wefelibu. — N. Koppe ſawā referatā peerahda, ka ir wiſleelakā muſkiba runat par mehrenu alkohola leetoſchānu, jo alkohols tatschu ir giſts un giſti newar ari „mehreni“ leetot. Tikpat muſkigi ir uſſtatit alkoholu par barojošchu un ſpehzinoſchu lihdselki. Schubpiba Kreewijā ir tā iſplatijuſēs, ka apdraud wiſu walsts paſtahweſchānu. Tamdeht zihna pret alkoholu jadara Kreewijā par walsts un ſabeedribas galweno uſdewumu. Dſerſchanas reforma uſſtatama par wiſu reformu pamatu, jo tikai no schubpibas atſwabinatā tautā un walsti buhs eefpehjams iſweſt wiſas zitas reformas. Pee ſchi darba jaſtahjas walsts domei, kura ar to eegubtu leelus nopelnus, noſthmi un ſwaru walsts dſihwē. Wajadſigs ari Peterburgas un Maſkawas uniweſitatēs nodibinat jaunus katedrus alkohola apkarošchānai. — Oktobriſtu walsts domneeks praſa, lai tautas isglihtiba ahrpus ſkolas buhtu jo plaſchi noſtahdita. Tai noluhkā wajaga atwehrt bibliotekas, kurſus, wafara un ſwehtdeenas ſkolas, muſejus, tautas augſtkolas u. t. t. Waldbibas peenahums ir tā paſchai par to ruhpetees, tā ari pabalſtit ar walsts lihdselkeem wiſus tahdus paſahumus. — D. N. Borodins aprahda, ka wezaku alkoholisms ir par zehloni behrnu leelai mirſtibai

un noſeedſibai Kreewijā, beſ tam alkoholisms pahreet uſ behrneem un tā ir par zehloni tautas iſwirtibai. Tamdeht zihna pret alkoholismu un behrnu aiſſargafchana no tam ir wiſas walsts uſdewums, un ſkolās ir nepeezefchams eewest mahzibu par alkohola kaitigumu. Kongreſam wajaga eefneegt par to luhgumu walsts domei. — Dr. Nikoſſtis eepaſihſtina ar alkoholismu ſtudentu ſtarpā pehz pehdejos gados iſdarito anketu materialeem. Dſerſchana ſtudentu ſtarpā iſplatijuſēs tikpat leelā mehri, ka zitu eedſihwotaju ſtarpā, bet dſerſchana jaunibā, ſtudentu gados, ir ſewiſchi kaitiga, jo iſpoſta ſtudejoſchās jaunibas gara ſpehjas. Leelakā data ſtudentu eefahluſchi dſert jau agrā jaunibā, ſtarp 15—20 gadeem. Par dſerſchanas zehloneem wairakums ſtudentu uſdewis dſerſchānu „kompanijas deht“, tas ir, dſerſchana pulzinos un pee kopigas laika pawadiſchanas un iſpreezam. Wiſwairat dſer alu un degwiſnu un gandrihs wiſi, kas dſer, dſer beſ kahda mehri. Dſerſchanas ſekas ir pirmā kahrtā netiklika un dſimumu ſlimibas. Lai apkarotu dſerſchānu pee ſkolas jaunibas wajaga wiſpirms iſweſt Kreewijā tās pamatigas demokratiſtās reformas, kuras wiſeem ſinamas, beſ tam reformet ſkolas, noſtahdot audſinaſchanas leetu uſ pareiſakeem pamateem, nodibinat ſtrunigas atteezibas ſtarp ſkolotajeem un audſekneem, dodot audſekneem brihwibu dibinat paſchisglihtibas un zitas derigas organiſajijas un jau ſkolā ſekmejoj paſchdarbibu un apſnigu iſtureſchanos pret dſihwi. — Dr. Gordons atrod, ka schubpiba ſkolās, kā ſemās tā augſtās, pehdejā laika ir ahrſemēs ir Kreewijā weenmehr wairak iſplataſ. Pee tam ir wainiga muſhu trona ſkolu nepareiſā kahrtiba, birokratiſms un formalisms.

* * *

Wairaki atturibneeki-ahriſti, kongreſa dalibneeki, dibina Kreewijas Ahrſtu atturibas beedribu.

1. janwari, rſſſt. 12. deenā atklahja Nikolaja II. tautas namā pretalkohola iſſtahdi.

Iſſtahdes birojs un Peterburgas preſe atſihmē, ka Baltija, ſewiſchi Riga, ſuhtijuh tik daudi delegatus (Aufellis — 3, „Rihts“ — 2, Widſemes Antialkohola beedr. — 3, „Seemeklahjma“ — 4, Lauſchu labklahj. beedr. — 4, Tutuma ſah. beedr. — 1, pawiſam 17 delegati. Biroja iſdotais organs atſihmē par latweeſchu delegateem Preedlatnu un Aſaru, taiſni tos, kuras „Rig. Awife“ ſolijas nemas kongreſā neelaiſt „Aufelka“ un „Rihts“ delegati peedalas ſtrahdneeku grupā un rihtojas ſaſtanā ar tās lehmumeem.

Par ſenatora rewifſju Baltijā awiſes atkal ſahf ſinot. Sinas paſneedſeja ir ſchoreiſ weetejā kreewu awiſe „Riſchſtij Weſtni“. Sinodama par Sajontſchowaſta peenemſchānu 26. dez. pee ministru preeſchneeka Stolipina un par Widſemes gubernatora Sweginzowa peenemſchānu 28. dez., awiſe peebilſt: „No droſcha awota mums ſino, ka Baltijas gubernu rewideschana eſot iſſchirta leeta. Rewiſſju uſtizefhot ſenatoram Dedjulinam un ta ſahſchotees jau janwara mehneſcha pirmajā puſē.“ Bet waj ſenatora rewifſija Baltijā teeſam jau iſſchirta leeta wehl jaſchāubas, jo tahdas ſinas jau agrat ſneegtas ne weenreis ween, un no ſenatora rewifſijas nelas naw iſnahzis. Teem, kuri pret tahdu ſenatora rewifſju, Peterburgā leels eefpaids.

Nahwes ſodi Widſemē un Kurſemē. No 20. auguſta 1906. g., kad eeweda lauku kara teeſas, lihdi 1. janwarim ſch. g. iſpilditi Widſemē un Kurſemē pawiſam pee 284 perſonam nahwes ſodu ſpreedumi, un proti: Ri g ā pee 200 un Se l g a w ā pee 84 perſonam.

„Df. W.“

Baltija pehdeja leela wehtra, ka no wisam pusem fino, padarijuse breesmigus saudejumus. Meschos isgabsts un aplaujits milsums koku, dahrsos aplausti un apfahdeti auglu koki, apgabstas wairafas ehkas, nozelti ehkam junti, milsums juntu sabojats u. t. t. Piltenes Wankos apgabstis laidars, pee kam no fi stas 17 gowis un gotenes.

No Zehsim. Ka „S. D. L.“ fino, 30. dezembra wakarā apzeetinats dsejneeks Treumanis = Swahrgulis un eweetots leelajos zetumos. Treu-
mani apzeetinaja us Walmeeras ismekleschanas teefnescha rihstojumu par Ed. Weidenbauma raksteem, kuras Treu-
manis-Swahrgulis redigeja un no kureem weenu burtnizu konfiseja. Pret 3000 rbf. leelu salogu, (kursch tika pee-
prastis, ja grib tikt us brihwam kahjam) to atfal 1. janw. islaida no zetuma. Leeta tahlak nodota prokurora rihziba. Tai pascha leeta apwainots min. rakstu drukatajs Strastinsch Walmeera.

No Leelwahrdes. Zaungada nakti, ka „Nig. 3tg.“ fino, sagli eelaufuschees loga ruhti eespeeschot luteranu basnijā un aisnefuschi 19 ehrgetu alwas stabules, kuru kopwehrtiba sneedzas us apm. 200 rbf.

Zaunaja Nigas teatri (Romanowa eelā 25.) Raina jaunata luga „Selta sirs“ atrod leelu peekri-
schanu. Lugu israhdot nams jau wairakfahret bijis is-
pabrdots un jazer, ka tas notiks ari tapat wehl turpmak, jo jehschu gan Rainis lugu nosauzis par behru pasatu, tomehr ta sawas dsikdomibas, poesijas un staisfo simbolismu deht aigrabji ari peeauguschus — Jaweblas, kaut Zaunais teatris, kursch allasch pasneeds eewehrojamas lugas pasneegt ari Raina genialato originaldarbu, t. i. wina leelisto lugu „Uguns un nakts“, kuru fenat pasneedsa „Mahjas Weefa Mehneschrafts“ un kura, mums schkeet, ir genialatais darbs wisā muhsu originalliteraturā, un kuzam, rasi tikai war libdsinatees Aspanjas „Mariana“. — Geteizam itweenam Jauno teatri awmeslet.

Sagataweschana atrodas Tolstoja „Is glihtibas augki“. Borgstrema „Karena Borneman“ (Dsihmes bals). Andrejewa „Anatema“. Getes „Fausts“. Andrejewa „Anfisa“. Krestowskija „Peterburgas dsihwes duhksnaja“.

Uniwersitatu ustars. Ministru padome, ka „Pet. telg. ag.“ fino, schtusē apspreest walsts domei eesneedsamos uniwersitatu ustars un schtata projektus. Starp zitu padome atfina par wajadfigu, turpmak zeeschi turetees pee katra uniwersitate nosajita studentu skaita un tai gadijumā, ja truhkst famehra starp wakanschu skaitu un to personu skaitu, kuras wehlas uniwersitate eestahtees, studentus usnemt tahda kahrtiba, kahdu pehz projekta nosata tautas apgaismoschanas ministrs. Kas atteezas us mahzibas planu fastahdischanas kahrtibu, padome atsiht, ka ta, zil tahlu tas atteezas us planā eewedamo preekschmetu fastahwu, un katra preekschmeta mahzibas wispahrejo apmehru, atstahjama ministra eesklatam. Plana eewedamo kursu sadalischana pilnigi atstahjama fakultatem. Schim domam peekrita ari tautas apgaismoschanas ministrs. Ministru padome peekrita projektā issajitam domam, usnemt uniwersitates weenigi tahdas wihreeschu kahrtas personas, kas beiguschas kursu tautas apgaismoschanas ministrijas gimnastijas waj ari isturejuschas eskamenu ar pilnu gimnastijas kursu.

Veterburgā 2. janwari, islosejot I. aisnehmuma premiju biketes, frita winnesti us schahdam biketem:

200,000 rbf. us Nr. 18,702 36
75,000 " " " 828 16
40,000 " " " 7,545 14
25,000 " " " 1,124 5

10,000 rbf. us Nr. 11,554 12, 3910 36, 16,083 1.
8000 rbf. us Nr. 2742 16, 16,952 21, 994 36, 16,166 15, 13,858 18.
5000 rbf. us Nr. 19,364 5, 4303 29, 14,776 32, 17,934 41, 17,802 26, 7882 25, 4306 2, 3768 14.
1000 rbf. us Nr. 7399 18, 15,104 24, 5395 19, 7661 8, 438 28, 10,993 6, 17,507 41, 12,468 28, 11,338 22, 2856 12, 10,963 13, 7380 23, 7714 27, 13,930 21, 10,854 22, 4783 36, 1396 43, 6262 34, 6852 34, 11,091 43.

Winnesti a 500 rbf.:

Ser. bil.	Ser. bil.	Ser. bil.	Ser. bil.	Ser. bil.
2 42	4785 18	8947 26	12043 6	16232 3
65 7	4795 40	8951 45	12119 9	16237 4
96 16	4803 16	9019 28	12242 6	16345 26
197 8	4816 15	9097 19	12248 45	16449 10
208 26	4988 6	9158 23	12286 36	16466 49
287 21	5005 25	9210 26	12449 13	16499 11
294 17	5250 50	9244 30	12789 19	16690 18
336 41	5262 43	9355 39	12789 20	16821 48
343 41	5283 23	9430 10	12802 48	16841 9
743 14	5322 12	9596 32	12851 34	16852 37
871 46	5420 39	9613 14	12945 35	16353 1
1175 47	5491 35	9615 49	13018 6	16854 21
1351 44	5508 22	9637 33	13057 7	16860 37
1410 28	5669 21	9680 5	13137 29	17015 43
1443 11	5725 41	9720 36	13494 4	17075 13
1471 33	5754 6	9722 21	13617 47	17112 10
1583 6	5760 48	9733 29	13679 5	17127 17
1638 19	5896 11	9782 3	13374 31	17132 47
1705 19	6014 3	9803 1	13921 42	17162 28
1728 22	6056 17	9811 44	14056 5	17176 16
1909 1	6213 49	9826 10	14103 23	17201 39
2000 44	6217 16	10267 29	14103 32	17305 47
2141 2	6226 24	10271 34	14147 19	17475 27
2283 28	6288 10	10311 20	14165 9	17502 50
2294 46	6300 8	10320 16	14259 32	17563 4
2347 42	6418 2	10358 38	14297 37	17645 10
2630 37	6492 27	10445 29	14394 26	17749 45
2720 14	6500 33	10464 9	14396 3	17843 23
2948 7	6564 46	10543 10	14418 47	17889 4
2990 29	6770 44	10544 18	14554 33	17903 7
3052 6	6947 46	10620 46	14554 46	17992 16
3354 41	6971 37	10651 35	14634 10	17997 3
3442 39	6985 28	10688 47	14636 32	18005 34
3448 7	7001 13	10706 32	14676 17	18127 23
3503 17	7051 23	10744 47	14825 9	18127 47
3565 30	7061 39	10768 41	14838 27	18161 17
3569 46	7062 19	11035 16	14892 31	18191 28
3690 50	7114 23	11079 28	14980 32	18222 1
3699 38	7435 18	11089 12	15021 29	18290 11
3707 16	7487 10	11155 1	15111 39	18485 39
3707 48	7716 17	11174 18	15142 12	18530 47
3731 9	7741 23	11189 36	15199 30	18645 15
3867 3	7825 40	11209 37	15211 21	19137 12
4057 12	7866 10	11225 27	15342 47	19183 40
4062 12	8254 12	11257 19	15412 28	19190 33
4082 30	8305 5	11336 22	15439 16	19372 8
4087 40	8378 13	11465 23	15470 49	19372 46
4130 16	8456 10	11527 1	15607 5	19395 26
4421 48	8482 41	11722 4	15627 18	19581 33
4548 36	8663 1	11770 48	15917 40	19604 24
4589 18	8780 2	11799 8	16107 48	19728 22
4745 18	8810 15	11902 46	16142 5	19999 19

Parwisam 300 winnestu par 600,000 rubl. Smafsa notis tikai walsts bankas Peterburgas kantorī, schtet no

1. aprīļa 1910. g., bet premiju bifetes var eesneegt, deht winnestu peesuhthichanas, ari zitu pilsehtu walstis bankas eestahdem, — ja wehslas naudu dabut jau 1. aprīli, tad ar tahdu aprehkinu, ka premiju bifetes peenahktu Peterburgas kantori wikwehslakais 15 martā.

Premiju biletu feriju faraktis, kuras 2. janwari isnahza amortisajijas tiraschā, katra ar Nr. 1—50:

86	3393	5706	8243	11366	14675	17918
112	3431	5791	8346	11442	14706	17966
315	3630	6043	8358	11450	14780	17976
362	3683	6062	8828	11499	14902	18037
415	3891	6073	8854	11538	14970	18076
669	3934	6087	8921	11708	14980	18218
748	3976	6103	8930	11711	15292	18377
769	3998	6150	8947	11800	15294	18453
892	4034	6169	8957	11840	15330	18469
931	4049	6329	8994	12545	15455	18794
1006	4073	6340	9110	12659	15529	18840
1055	4114	6367	9152	12769	15574	18850
1335	4272	6372	2179	12832	15601	18936
1584	4312	6500	9265	12911	15604	19008
1621	4364	6536	9320	12938	15638	19207
1770	4493	6563	9398	13100	15771	19267
1773	4524	6586	9406	13136	15959	19284
1787	4571	6674	9440	13285	16003	19330
1797	4592	6785	9663	13293	16097	19363
1820	4620	6944	9697	13303	16108	19416
1911	4624	6970	9771	13335	16178	19419
1927	4674	7211	10026	13571	16487	19435
1934	4732	7261	10102	13690	16499	19552
1974	4813	7312	10122	13888	16551	19702
2179	4847	7321	10288	13951	16890	19764
2231	4969	7398	10339	13989	17141	19910
2335	5114	7481	10547	14005	17357	19932
2458	5248	7536	10580	14026	17400	
2510	5417	7609	10583	14182	17507	
2665	5443	7653	10757	14236	17613	
3346	5488	7793	10852	14336	17710	
3376	5630	8242	11345	14368	17844	

Senators Garins rewidē kara ministrijū.

Kā „Now. Wr.“ dširdējuse, tad senatoram Garinam ustižetis rewidet neween atsewischkas kara apgabalu nodatas, bet ari wifu kara ministrijas galweno waldi, pee kam winam dotas ahrfahrtigas, zitadi tikai kara ministrim peenahzigas pilnwaras, sibmejoetes us preekshimelkeshanu, ka lai winsch drihtst fautt pee kriminalatbildibas wisus refora eerehdnais, neewehtrojot ne ischinu, ne kahrtu. Lihds ar to winam peeschkirta teešba pret wisam eestahdem un eerehdneem isdaramas ismekleschanas turet ka noslehpumu un neisdot nekahdus dokumentus, nedš ismeklejumu resulatatus. Pehdeja is aileegums israhdijses par wajašfigu tapehž, ka daschas teefas, atšautdamas us atreezigeem teefu leetu statutu artikeleem, jau wairakahrt peeprahžuschas peerahdijumus par teefas ismekleschanā stahwoschu personu wainibu, kuri no sawas puses tad wehlatu zehluschi suhdsibas par apwainoschanu prefe.

Peterburgā pahrweda is Parisēs breesmigā slepkawas inscheneera Gikewitscha lihki. Gikewitschs, ka finans, bija augstu apdroshinajis sawu dšihwibu, peenehmis tad few par sekretaru kahdu študentu wahrdā Podluzku, to kahdu nakti nogalinajis, lihki satropfojis lihds nepašistamibai un wifu tā eerihkojis, lai isliktos, it ka nogalinats pats Gikewitschs. Peh; slepkawibas Gikewitschs bija ailsaidees us ahrsemem, kur to Parisē azyeetinaja. Azyeetinats Gikewitschs nogistejas. Gikewitscha brahlis kahdā farunā ar kahdu „Nowoje Wremjas“ lihdsstahdneeku bija isteizees,

ka Parisē azyeetinatais nebuschot wina brahlis, jo wina brahlis muhsham neesot bijis spehžigs pats isdarit slepkawibu. Gikewitschu Parisē ruhpiigi eebalsameja un lihki pahrweda us Peterburgu, lai to apstatitu Gikewitscha pasnas. Daudsas personas, to starpā ari Gikewitscha brahlis, Peterburgā pahrwesto lihki apstatot issazijuschas, ka tas esot inscheneers Gikewitschs. Profurora un zitu teefu eerehdnu, ahrstu un medizinas študentu klahthubhtne usschtehrstis Andreja Gikewitscha lihkis. Jau pirms usschtehrschanas pahrdotawas komijs pasinis lihki to personu, kura pirkufe preeksh slepkawibas dunzi un revolweri. No= nahwetā Podluzka brahlis atfinis, ka winsch scho zilweku redsot pirmo reisi un wina brahlis tas nekahdā sinā neesot. Gikewitscha radineekeem us Maslawu pasinots, ka wini war fanemt lihki deht apbedischanas. Gikewitscha upura, no= nahwetā študenta Podluzka pehdejos dšihwes azumirkus polizija istehlo schahdā kahrtā: Študents Podluzkis, palizis weenatne ar Gikewitschu, isgehrbees un ahtri eemidfis, jo Gikewitschs pee wihna peebehris narkotiskas weelas. Upuram meegā gutot Gikewitschs winam ar dunzi eeduhris kruhtis, pehž tam rehtu wairakahrt iswandidams ar eerozi un kad Podluzkis nomiris, tad Gikewitschs stahjies pee galwas skalpeschanas. Ahdas nowillshanas operazija ilguse wismaf 2 štundas. Scho breesmigo darbu winsch pastrahdajis tā štarp plst. 12 un 5 nakti.

Saratowā kahdā weefnizā, ka awises sino, noschahwees kahds jauns ofižeeris wahrdā Mellers-Sakomeksts, kuru awises dehtē par bijuschā Baltijas generalgubernatora barona Meller-Sakomeksta dehtu. Kā pašnahwibas eemeflus awises min flittus mantas apstahktus, jo deefgan leelo bagatibu, kuru winsch mantojis no sawas wežas mahtes, winsch nedaudš gados paspehjis ischkeest lihgfmi usdshwodams ar seewetēm, sewischki ar kahdu štaistu atriski. Wairakahrt winsch greešes pee tehwa ar luhgumu, lai pagahdatu winam peenahžigu weetu, bet tehts, pašhdams dehta dabu, neween luhgumu katreis atraidjis, bet us pehdejo luhgumu, kurā tas aishrahdijs, ka winam naw wairs lihdsjektu to dšihwot, tehts tam peesuhthijs pat revolweri — par sibmi, ka tam labak mirt nekā dšihwot. —

Ahrsemes.

Anglijā tautas weetneeku wehleschanu zihna eesahfufes. Pirmā wehleschanu deenā, kurā pawisam eewehtleti 90 tautas weetneeki, uswarejuschi, ka telegrafs sino, konserwativee. Parlamenta wehleschanas eesahktas ar Tschemberlena atfaleewehtleschanu. Ap pulstien 1 nakti eewehtleti 43 unionisti, 37 liberati, 6 strahdneeku partijas un 5 nazionalisti. Unionisti eekarōja 16 weetas, liberati 3. Desmit Londonas eezirknos, kuri lihds schim peedereja liberakeem, tika eewehtleti 3 unionisti, kuri tomehr zereja, ka eekaros wisas weetas. Zaurkritis ari weens no leelakeem tarifa reformas propogandisteem Grimsbijs. Labaki panahktumi unionisteem bijuschī Widus un Wakara-Anglijā. — Pirmās deenas eespaidam gan us tahfako wehleschanu gaitu Anglijā allasch mehds buht leels eespaids, jo schaubigee elementi, tee, kas swahrstas štarp weenu un otru partiju, tad pa laikam peesleenas uswaretajeem, bet waj konserwativeem tomehr isdofees lihdschinejo liberalo majoritati tautas weetneeku namā pahrwehtst par minoritati, gandrīhž schaubas. 170 weetas, kuras konserwativee saudeja pagahžuschas wehleschanas, naw tit weegli atkal atpakal eekarōjamas. Rakturists bet tomehr wehleschanu sahktums. Liberati zereja konserwativees waj pawisam galigi uswaret. Tautas weetneeku namu jau schoreis atlaida tapehž, ka lordu namš nepeekrita tautas weetneeku nama

budšchetam tadehl, ka budšchetā bijuse nomanama privat-ihpašchuma aissfahršchanas tendenze. Tahdam „sozialistisfam“ budšchetam augšchams issazija sawu „veto“ (aišleedsu). Radikalā ministrija fashuta par tahdu winas budšcheta atraidišchanu no lordu pušes un grafišās augšchamū (lordu namu) waj treeft pee rata. Ar lordu nama aistreefšchanu nu, redsams, wehl nekās neišnabks, bet waj konferwatiwee wehlešchanās šchoreis tā weiks liberatūs, ka teem tautas weetneeku namā atkal buhs wairakums balsu, wehl jafchaubās. „Köln. Btg.“ šino is Tandšcheras, ka **Morokas** dalā pee Alšchiras robesčas sapulzinati 3000 jahtneeki sem diwu frantscheem padewigu wadonu rižibas. Ari is Udšchas uš tureeni suhtits kara spēhks. Kara spēhka sapulzināšchanas noluhks esot tas, isplatit frantschu ešpaidu lihds Tafai un sawiltt ap Maroku zeeščaku rinki — Frantschu ministru padomes sehde ahrleetu ministres Biščons šinoja par Marokas sultana preeščstahwu parakšiteem libgumeem robeschu un Marokas aishnehmuma jautajumā. Biščons zer, ka inžidents Tunišas un Tripolišas robeschu strihdū drihs laimigi isbeigščotees.

— **Greekijā** kareiwju ligai wehl arween rotās faktiskā wara. **Kretas** deputati nesen swehreja ustizibu greeku karalim, lai gan Kreta formali peeder pee Turzijas. Turki par to tā fashutuschi, ka draudejuschi tuhlin suhtit uš Kretu kara spēhku, ja Kretas aissfargu walstis (Anglija, Franzija, Italijs, Kreewija) negahdaschot, ka Kretā teef respēktetas turku sultana wirswaldibas teešbas.

Kretas aissfargu walstju atbilde Turzijai esot ahrfahrteji škarba pret kreteescheem. — Turku waldiba, leefas, teescham energiski grib kertees pee **Mesopotamijas** un senās **Babilonijas** dabisko bagatibu ismantošchanas, jo turku waldiba usdewuse Londonas geografiskai beedribai, apgahdat inscheneerus un mehreneekus, kas dotos uš Eifratu un Tigra upju apgabalū un tur isdaritu pehtijumus un isstrahdatu un inestu planus kauschu nometināšchanai šchinis wezajās kulturās semēs. Angtu inscheneers Wiltuks, kusch jau pašstams ar saweem apuhdenošchanas darbeem Egipte, jau isstrahdajis projektu, tā pazelt wezās Babilonijas kulturu. Pehz Wiltuka projekta wajadsetu Eifrata pahri pluhstoscho uhdeni nowadi wezās Pišona upes eesejā. — Pišona ir weena no tam tšhetram upem, kas minetas 1. Mosus grahmatā. — Scho darbu ispidišchanai wajadšigs 7 miljoni marku leels kapitals un triju gadu laiks. Ar to tad waretu aramo semi gar Eifrata kraštem trihskahrt pawairot. Patlaban eedšiwotaji bištās seht labibu, jo it pehz trim gadeem teem draud nerascha. Wišpirms nodomats raft leelu kanalu, kas apuhdenotu 1½ milj. defetinu wišlabatās Mesopotamijas semēs. Šhi seme it gadus eeneftu 1 milj. tonnu tweešchu un diwi miljonu zentneru kokwinaš. Protams, ka uš šcheem planeem teef greefta to wehriba, kuri taišas buhwet Bagdades dšelszjetu. Wiltuks, tā anglis, eestata, ka buhtu wajadšigs dšelszjefch, kas eetu no Bagdades uš Widus juhru un zaur Damastu uš Tiru un Sidonu. Tas buhtu galwenais peršeeschu tirdšneezibas un Metas swehtzelneeku zefch. „Sawā dauds tukstoschu gadu ilgā wehštūrē“ tā juhsmigi issatas Wiltuks, „Babele ir reiju reišam fabrukufe, bet arween ta ar sparū atkal pazehlušes is pihschteem. Babele nefad naw pekrappufe toš, kas uš winu litušchi sawas zeribas un zentufchees pazelt winas kulturu. Tagad, leekas, atkal peenahzis laiks, kur wina pazelšees no pihschteem un no jauna stahšees lihdsās sawai wezajai sahnzenšei, Egiptei. Babele atkal eeraudšis sawus tukšefchus apdšiwotus un sewi pašchu tā roši usseedam.“

Seemef-Amerikas Sabeedroto Walstju tautas weetneeku nams peenehma lituma projektu, kusch wehštis pret t i r g o f c h a n o s ar seeweeteem.

Muhju bildes.

Pasneedsam Koipeta leelisko glesnu „Andromedas atšwabinaščhana“. Glesnā škaišti tehlotā kahda senlaidu teika, kas dauds nodarbinajuse rakstneekus un glesnotajus. Andromedas liktenis dauds tehlots marmora tehlos un reljefos. Sofokls un Eiripids par to sazerejuschi dramas. Ari jaunatu laidu rakstneeki un mahtšleneeki tai peegreesušchi wehribu. Teika paušch, ka kahdam Egiptes karalim reis bijuse toti škaišta meita. Bet wina ari pate apšinajufes ešam škaišta un sawā škaištuma pašchapsinā issazijufes, ka wina pat škaištata par juhras deewem — Nereidam. Nereidas par to, šnams, wišai fashutuschas. luhgufchas juhras deewu — Poseidonu, lai tas winas atreebtu un soditu Andromedu. Poseidons tad ari uš Egipti suhtijis kahdu breešmigu juhras nešwehru, kas lai to postitu. Peeprašits Amona orakulim, ka lai no šchi nešwehra waretu atšwabinatees. Drakuls atbildejis, ka titai tad Egipte no tā tiffchot atšwabinata, tad patš karalis Kefejs juhras breešmonim seedoschot sawu meitu Andromedu. Nešo darit. Andromedu nu peeflehgufchi juhrā pee kahdas klints. Nešwehrs jau tuwojees, lai to aprihtu. Te Persejs — kahds pusdeews eeraudšijis Andromedu. Wišch azumirski tajā eemihlejees un luhdšis Hermesu, lai palihds. Ustizees Hermesa zepuri ar špahrnineem, Persejs nu laidees gaisā un no gaisa uš breešmigo nešwehru, kuru noweizis un tā algu aishwedis few lihds ka lihgawinu daito Andromedu. Mahtšlineeks šhini glesnā ar meistara roku tehlojis štatu, kur Andromeda peeflehgta pee klints. Schaumigais nešwehrs jau atplehtis schaunas, Nereidas wilnos deedamas preezajas, bet pamanijufchas Perseju laišchamees nešwehram wiršū, istrufstas. Padebeschos redsams ari mihleštibas deews Amors ar stopu un lahpu. Andromedas tehws un mahte juhmalā wišleelata uštraukumā issteepj rotas ka luhgdami pret atšwabinataju, kuram usgawilē uš pils muhreem ari tauta. — Sihmejumā „Širds ešperiments“ redsams, ka isdara ešperimentus ar suni. Aparats atšimē suna širds darbibu. Ar scho pašchu elektrisko daitu, saprotams, ari war isdarit ešperimentus ar zilweku. Ar laidu raft wehl warēs isšinat, waj jaunawa mihleštibu tit leekuto jeb waj tā pateef mihle. — Baroneete Wogan, ka katoku augstakā garidšneeziba ofšiali isšino, pateef bijuse šalaulata ar nelaiķi Belgijas karali Leopoldu. Ubi pušieni ir Leopolda dehl.

Grahmatu galds.

Redatzijai peešuhstita šchahda jauna grahmata:

Reedra pret Weinbergi. Latweešchu tantistās apšinas jaunatjums. Rīgā. 1909. Drukats „Riņas Awises“ drukatawā, Rīgā, Suworowa eelā Nr. 6.

Walejas wehštules.

A. J. — A. Saprotams, ka finamā atbilde ir titai dšejneeka reageščhana pret walodneeka pahracl ašu un, ne wišzaur leetiščhu kritiku. Uštraukums pilnigi neweetā un titai leezina, ka walodneeka un tā aistahwu puš tee taišnibas pamati naw wiš šupri. Bairal wahrdus un formas isstaidrot un newis katru jaunū wahrdū nošodit! Tā neweizina muhju walodas attihštibu! Par tahdu pahratu juhtelību wehl rakšijim.

B. G. — „Peleko baronu“ sahtšim pašneegt drihšumā.

Sudraba Eščchum. — Muhju peewilzigo originalstahstu drukatim drihšumā.

Redaktors: Dr. philos. P. Šalits.

Ihpaschneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.